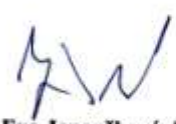

Užhorod – atraktivní cíl pro české turisty

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce: **Eva Komárková**
Studijní program: **Ekonomika a management**
Obor: **Cestovní ruch**
Název práce: **Užhorod - atraktivní cíl pro české turisty**
Cíl práce: **Cílem bakalářské práce je zhodnocení předpokladů cestovního ruchu v Užhorodu a zjištění bezpečnostní situace v oblasti. Na základě zjištěných skutečností bude provedena analýza aktuální situace a formulovány návrhy pro zlepšení propagace Užhorodu jako cílové destinace pro české turisty.**

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.
vedoucí katedry
Katedra cestovního ruchu

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ .

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne

.....

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mé vedoucí práce RNDr. Evě Janouškové, Ph.D. za její čas, pomoc a připomínky k mé práci, jež mi dopomohly k jejímu dokončení. Dále bych chtěla poděkovat všem dotazovaným, kteří mi velmi ochotně pomáhali se splněním mého průzkumu, za jejich čas a ochotu. Velké poděkování patří také paní Natalyi Dubovych, která mi pomohla zprostředkovat dotazníkové šetření, a také panu Petrovi, který mi jako Čech žijící v Užhorodě poskytl cenné rady o destinaci. V neposlední řadě bych také chtěla poděkovat své rodině za podporu.

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Katedra cestovního ruchu

Užhorod – atraktivní cíl pro české turisty

bakalářská práce

Autor: Eva Komůrková

Vedoucí práce: RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.

Jihlava 2016

Abstrakt

KOMŮRKOVÁ, Eva: Užhorod – atraktivní cíl pro české turisty. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická v Jihlavě. Katedra cestovního ruchu. Vedoucí práce RNDr. Eva Janoušková, Ph.D. Stupeň odborné kvalifikace: bakalář. Jihlava 2016. 74 stran

Cílem mé bakalářské práce je zhodnocení předpokladů cestovního ruchu v Užhorodu a zjištění bezpečnostní situace v oblasti. Na základě zjištěných skutečností bude provedena analýza aktuální situace a formulovány návrhy pro zlepšení propagace Užhorodu jako cílové destinace pro české turisty.

Klíčová slova

Bezpečnost. Cestovní ruch. Český turista. Potenciál cestovního ruchu. Propagace. Užhorod.

Abstract

KOMŮRKOVÁ, Eva: Uzhgorod – attractive target for Czech tourists. Bachelor thesis. College of Polytechnic Jihlava. Department of Travel and Tourism. Bachelor Thesis Supervisor RNDr. Eva Janoušková, Ph.D. Degree: Bachelor, Bc. Jihlava 2016. 74 pages

The aim of my bachelor thesis is to evaluate the potential of tourism in Uzhgorod and to find out safety situation in that area. On the basis of discovered facts there will be done analysis of current situation and there will be formulated suggestions to improve promotion of Uzhgorod as a target destination for Czech tourists.

Key words

Safety. Tourism. Czech tourist. Potential of tourism. Promotion. Uzhgorod.

Obsah

Úvod	10
1. Zakarpatská oblast Ukrajiny.....	11
1.1 Základní informace.....	12
1.2 Historie a vztah k České republice	12
2. Užhorod a jeho potenciál pro cestovní ruch.....	14
2.1 Základní informace a stručná historie	14
2.2. Primární nabídka cestovního ruchu	17
2.2.1 Přírodní podmínky	19
2.2.2 Kulturně-historické podmínky	20
2.2.3 Organizované akce.....	24
2.3 Sekundární nabídka cestovního ruchu	26
2.3.1 Suprastruktura cestovního ruchu.....	27
2.3.2 Infrastruktura cestovního ruchu	28
2.3.3 Všeobecná infrastruktura	30
3. Bezpečnostní situace	33
3.1 Vyjádření Ministerstva zahraničních věcí	36
3.2 Zkušenosti turisty	36
3.3 Vyjádření místních obyvatel.....	39
4. Cestovní kanceláře poskytující zájezdy na Zakarpatskou Ukrajinu.....	44
4.1 Zájezdy do Zakarpatí	46
4.2 Zájezdy do Užhorodu	48
5. SWOT analýza Užhorodu jako cílové turistické destinace.....	50
5.1 Silné stránky	51
5.2 Slabé stránky.....	52
5.3 Příležitosti.....	53
5.4 Hrozby	56
6. Návrhy na propagaci	57
6. 1. Propagace Užhorodu v České republice	58
6. 2. Návrhy ke zlepšení	59
7. Závěr.....	61
Seznam internetových zdrojů	63
Seznam knižních zdrojů	68

Seznam tabulek	69
Seznam obrázků	69
Přílohy	70
Přílohy – fotografie:	74

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Užhorod a jeho potenciál cestovního ruchu a bezpečnostní situace. Téma mi začalo být blízké poté, co jsem v září roku 2014 toto město navštívila v rámci školního workshopu. Město Užhorod a jeho okolí mi natolik učarovalo, že jsem se rozhodla nejen toto místo v budoucnosti znovu navštívit, ale i se jím zabývat hlouběji ve své bakalářské práci.

Ukrajina jako samostatný stát vznikl 24. 8. 1991. Nachází se ve východní Evropě a hraničí se Slovenskem, Polskem, Maďarskem, Rumunskem, Moldavskem a Ruskem. Rozloha je více než 600 000 km² a počet obyvatel je přibližně 44 milionů. Hlavním městem je Kyjev (téměř 3 mil. obyvatel). Mezi další velká a významná města patří Charkov, Oděsa, Dněpropetrovsk, Doněck nebo Záporoží. Téměř 68% obyvatel hovoří ukrajinsky, necelých 30% rusky a zbytek obyvatel se hlásí k jiným jazykům – například maďarštině, moldavštině nebo krymské tatarštině. Ukrajinská populace je převážně křesťanská – více než 2/3 se hlásí k ortodoxní církvi, ostatní se hlásí většinou k pravoslavné nebo řecko-katolické církvi. Podnebí je tam mírné a kontinentální. Srážky jsou rovnoměrné, vyšší jsou na západě a severu země. Země je pokryta úrodnými plochami, hory se nachází pouze na západě, kde leží Karpaty.

[45] [34]

Ukrajina je velice specifická oblast pro cestovní ruch. Díky své rozloze je vhodná pro téměř všechny druhy cestovního ruchu. Nachází se zde hory, velké množství kulturních památek i možnost letní rekreace. V současné době je však sužována politickou a ekonomickou krizí, která vznikla po událostech v jižní a východní části země, a negativně ovlivňuje cestovní ruch.

Ve své bakalářské práci se budu zabývat nejprve představením celé země Ukrajiny, specifikováním destinace Zakarpatská oblast a poté konkrétně městem Užhorod. Souvislosti tohoto členění budou popsány v kapitole 1. Konkrétně v kapitole 1.2 budou popsány spojitosti Zakarpatské oblasti s Českou republikou. V kapitole 2 se zaměřím na město Užhorod, popíši základní data a historii města a poté se zaměřím na určení primární a sekundární nabídky města. V kapitole 3 bude nastíněna bezpečnostní situace v Zakarpatské oblasti a Užhorodu. Její stav se pokusím zformulovat pomocí vyjádření Ministerstva zahraničních věcí a dotazníkového šetření provedeného na místních obyvatelích i turistech, kteří město Užhorod

navštívili. Pro představu aktuální nabídky produktů cestovního ruchu v Užhorodu uveřejním v kapitole 4 několik příkladů, které okomentuji. Poté v kapitole 5 provedu SWOT analýzu Užhorodu jako cílové destinace. Každý krok analýzy bude okomentován. Na základě zjištěných informací a faktů provedu formulaci návrhů na propagaci, jimž předchází průzkum současného stavu a obecných možností propagace.

Literatura zabývající se tématem:

Bohužel jsem nenalezla žádnou studentskou práci, která by se zabývala přímo Užhorodem z hlediska cestovního ruchu. Nejbližší práce nebo publikace zabývající se obdobným tématem jsou:

- TOMANOVÁ, Eva. Rozvoj cestovního ruchu na západní Ukrajině (bakalářská práce). Univerzita Karlova v Praze, Praha, 2012
- PRAXL, Ondřej. Zakarpatská Ukrajina a cestovní ruch z ČR (bakalářská práce) Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2013
- PROUZOVÁ, Anna. Zakarpatská Ukrajina jako cílová destinace pro české turisty (bakalářská práce). Vysoká škola polytechnická, Jihlava, 2016

Odborné práce zabývající se Užhorodem jsem nenalezla, pouze průvodce:

- SOVA, Petr. *Užhorod: průvodce hlavním městem Podkarpatské Rusi*. Užhorod: Škol'naja pomošč, 1935.
- KLESLO, Michal. *Ukrajinské Karpaty: Poloniny, Lesní Karpaty, Zakarpatská Ukrajina : [turistický a trekový průvodce]*. 1. vyd. Vřesina: Sky, 2007. K moři i s batohem po horách. ISBN 978-80-86774-48-0.
- POP, Ivan. *Podkarpatská Rus*. 1. vyd. Praha: Libri, 2005. Stručná historie států. ISBN 80-727-7261-9.

1. Zakarpatská oblast Ukrajiny

Zakarpatská oblast nebo také Podkarpatská Rus je administrativní jednotka (oblast) Ukrajiny, jejímž správním centrem je Užhorod. V minulosti měla tato oblast mnoho názvů, patří mezi ně Země Podkarpatoruská, Rusínsko, Karpatská Ukrajina, Uherská Rus, Příkarpatská Rus,

Zakarpatská Rus a Zakarpatí. Mnoho z těchto názvů je dodnes využíváno. Oficiálním názvem však je Zakarpatská oblast Ukrajiny.

(Pop, 2005)

1.1 Základní informace

Zakarpatská oblast Ukrajiny je nejzápadnější územní jednotka Ukrajiny o rozloze 12 800 km². Oblast sousedí s oblastí Lvovskou a Ivano-Frankovskou. Sousedí také s Polskem, Slovenskem, Maďarskem a Rumunskem. Na severu je obklopena pohořím Karpaty a na jihu se nachází Potiská nížina. Oficiální měnou je zde hřivna, která se člení na 100 kopijek. Zakarpatskou oblast lze členit do 13 okresů (dnes v terminologii také rajony): Velikobrezňanský, Perečinský, Užhorodský, Mukačevský, Berehovský, Svaljavský, Volovecký, Vinogradovský, Iršavský, Chustský, Mižhirský, Ťačivský a Rachivský. Žije zde zhruba 1 287 000 obyvatel a úředním jazykem je zde ukrajinština. Prakticky se zde ale užívá ruština nebo zkomolená ukrajinština – tzv. suřík. Na rusínském venkově stále převládá rusínština a v okrese Berehovo maďarština. 80% obyvatel tvoří Rusíni, kteří jsou ale ukrajinskými úřady vždy uváděni jako Ukrajinci, druhou nejpočetnější národnostní skupinou jsou Maďaři (zhruba 150 000) a další menšiny tvoří Rusové (50 000), Romové (40 000) a Rumuni (27 000). V Zakarpatské oblasti převažuje věřící obyvatelstvo. 38% obyvatel se hlásí k pravoslavné církvi, 17% jsou řečtí katolíci, 9% katolíků a 27% obyvatel se hlásí k různým sektám.

(Pop, 2005), [5]

1.2 Historie a vztah k České republice

Člověk toto území osídlil už v době paleolitu (tzn. starší doba ledová). V době příchodu Keltů do této oblasti došlo k velkému rozvoji zpracování kovů. Hutě na výrobu železa vznikly v místech, kde se nachází město Botar, a ke zpracovávání docházelo v dnešním Mukačevu. Slované se na území Zakarpatské oblasti objevili až na počátku 9. století. Na počátku 11. století vzniklo nové označení pro Slovanské obyvatele: Rusíni. Podkarpatská Rus byla politickým a administrativním celkem až do přelomu 13. a 14. století jako součást uherského státu. Na přelomu 10. a 11. století se začaly stavět v Podkarpatí dřevěné kostelíky za účelem prohloubení církevní moci. Ve 13. století také začínají vznikat městečka u župních hradů:

Užhorod, Mukačevo, Berehovo a další. V roce 1646 došlo v Užhorodu k další důležité církevní události – vznikla takzvaná užhorodská unie, která znamenala spojení rusínské pravoslavné církve s katolickou.

Na konci 19. století se začaly stavět železniční tratě, které spojovaly všechna města a městečka komitátů. Na počátku 20. století probíhalo v USA memorandum, ve kterém bylo Podkarpatské Rusi doporučeno se připojit k některému ze slovanských států. T.G. Masaryk toužil po připojení Podkarpatské Rusi k Československu, protože by to znamenalo strategicky sousedit s Rumunskem. Na počátku roku 1919 začalo na základě oboustranné dohody obsazování rusínského území Československem. Ve 20. – 30. letech 20. st. začala rozsáhlá výstavba administrativních budov, škol, nemocnic a čtvrtí v Užhorodu, Mukačevu, Chustu, Berehově a dalších městech. V Podkarpatské Rusi vznikl ve 20. letech 20. století známý román českého spisovatele Ivana Olbrachta Nikola Šuhaj loupežník. Ve 30. letech napsal Ivan Olbracht další díla, která obsahovala tematiku sociálních poměrů v Podkarpatské Rusi. V roce 1934 zaujala tato oblast i Vladislava Vančuru natolik, že se rozhodl v okolí Koločavy natočit film. Rusínské motivy lze nalézt také v některých dílech Karla Čapka.

Na konci roku 1938 se jednalo o československo-maďarské hranici. Podkarpatská Rus touto cestou přišla o velká města i úrodné půdy. Po ztrátě Užhorodu se správním městem stal Chust. Téhož roku byl na území poblíž Rachova postaven první koncentrační tábor v Československu.

V roce 1944 obsadila sovětská armáda Podkarpatskou Rus. Na konci roku proběhla konference komunistů, jejímž cílem bylo spojit se se zbylou částí Ukrajiny a roku 1945 došlo k „přenechání“ této oblasti SSSR. V roce 1946 byla zřízena Zakarpatská oblast, která spadala do tehdejší Ukrajinské sovětské socialistické republiky. Obyvatelé – Rusíni – byli přejmenováni na Ukrajince. V 50. letech byly na tomto území instalovány plynovody, ropovody a elektrická vedení. „Ukrajinská sovětská socialistická republika (USSR) vyhlásila suverenitu 24. srpna 1991.“ V červnu 1996 byla schválena ústava, která určovala uspořádání státu a uznávala autonomii pouze Krymu. Na konci roku 1996 došlo k hospodářské krizi. Nezaměstnanost dosáhla až 80% a obyvatelstvo se stěhovalo za prací do zahraničí. Vývoj Zakarpatské Ukrajiny však nepokračuje pozitivně ani v současnosti.

(Pop, 2005)

2. Užhorod a jeho potenciál pro cestovní ruch

„Nabídka cestovního ruchu je soubor prvků, které v různé kombinaci tvoří statky cestovního ruchu, tedy služby, zboží, volné statky.“, přičemž „Nositelem nabídky je objekt cestovního ruchu, tedy destinace, podniky a instituce cestovního ruchu.“ Důležitost destinace jako nabídky cestovního ruchu je ovlivněna primární nabídkou, která určuje přitažlivost dané destinace, a doplněna sekundární nabídkou, která dotváří charakter destinace a zlepšuje její rozvoj. Nabídka cestovního ruchu má několik typických znaků. Patří mezi ně vázanost sekundární nabídky na primární, potřeba velkých investic spojených s budováním infrastruktury a suprastruktury cestovního ruchu, dynamicky se vyvíjející poptávka, a připravenost k poskytování služeb.

(Linderová, 2013)

Užhorod jako správní město Zakarpatské oblasti by mělo být přirozeným těžištěm cestovního ruchu. Pro zjištění jeho skutečné atraktivity lze využít analýzu potenciálu cestovního ruchu. Ve své práci použiji rozdělení potenciálu na primární a sekundární. Další dělení potenciálu bude popsáno v kapitolách 2.2 a 2.3.

2.1 Základní informace a stručná historie

Užhorod je současné správní středisko Zakarpatské oblasti a Užhorodského rajonu. Celek Zakarpatská oblast je srovnatelný s termínem našeho regionu nebo kraje a rajon lze srovnávat s našimi okresy. Město má zhruba 130 000 obyvatel a nachází se na obou březích řeky Už, podle níž získalo jméno. Některé zdroje polemizují, jestli jméno města nepochází od užovky. Tato teorie ale nebyla potvrzena. Nachází se na západním okraji Ukrajiny, na pomezí 3 států. Je vzdáleno 4 km od hraničního přechodu Vyšné Nemecké (Slovensko), 25 km jižně leží Maďarsko a severně se nachází Polsko.

(Pop, 2005), [1]

Pro vstup českých občanů na území Ukrajiny byla zrušena vízová povinnost. Vstup bez víza je možný na maximálně 90 dní během jakýchkoliv po sobě jdoucích 180 dní. Pro delší pobyt například z důvodu studia, zaměstnání nebo za účelem trvalého pobytu je třeba vyřídit si patřičné vízum. Speciální podmínky má přechod hranic na území Krymu, na nějž je možné

vstoupit pouze se speciálním povolením a přes určený přechod. Navíc je požadováno také ruské vízum. Na území Ukrajiny je možné bez poplatku cla přivést i odvést valuty v hodnotě 10 000 EUR. Zakázáno je dovážet zbraně, výbušniny, jedovaté a škodlivé látky, materiály hraničící s pornografií nebo podporující nenávist rasovou, náboženskou či jinou. Potraviny je možné vézt pouze pro svojí potřebu nepřekračující váhu 2 kg ani hodnotu 200 EUR. Osobám starším 18 let je dovoleno převážet 1 l tvrdého alkoholu, 2 litry vína, 5 litrů piva a 200 cigaret nebo 50 doutníků nebo 250g tabáku. Palivo je možné z Ukrajiny vyvážet pouze do obsahu nádrže a k tomu nejvíce 10 l. Pro cestu vlastním automobilem je třeba moci prokázat, že řidič je vlastníkem vozidla nebo má k jeho řízení plnou moc.

Naopak Ukrajina stále patří na seznam států, pro které je povinné vyřídit si platné vízum pro vstup do schengenského prostoru. Mohou si zažádat o vízum krátkodobé (do 90 dní pobytu) nebo dlouhodobé (více než 90 dnů pobytu). Ukrajinský občan cestující do České republiky musí mít navíc platný cestovní pas, který není starší než 10 let a musí být stále platný ještě 3 měsíce po opuštění schengenského prostoru.

[34]

První obyvatelé na území tohoto města byli slovanské kmeny. V 9. století se město a hrad stalo centrem tehdejšího knížectví. 13. století, které bylo plné nájezdů tatarských kmenů, znamenalo pro město vypálení. Roku 1248 bylo znovu postaveno. Město bylo znovu zničeno v roce 1514. Po bitvě u Moháče (1526) bylo uherské království rozděleno na Sedmihradsko, Centrální Uhry a Královské Uhersko, přičemž Užhorod patřil ke Královskému Uhersku. Jeho vlastnictví si ale obměňovali se Sedmihradskem. V Užhorodě se také neustále konaly náboženské střety, které vyústily vyhlášením Užhorodské unie a tedy i vznikem řecko-katolické církve.

V 18. století byl Užhorod centrem pro jarmarky. V tomtéž století začalo budování města i na levém břehu řeky Už. 19. století znamenalo velké změny. Začaly se stavět továrny, byl zahájen provoz železnice a spojení telegrafem. Důležitým datem je 10. září 1919, kdy byla Podkarpatská Rus vyhlášena jako součást Československa a správním městem se stal Užhorod. Ve 20. a 30. letech 20. století začali vycházet noviny Pravda, Zakarpatská pravda, Pracující mládež aj. Probíhalo zde také mnoho stávek, demonstrací a meetingů. Nejčastěji se bouřili dělníci z továrny na nábytek nebo z továrny na výrobu umělého tuku. V listopadu roku 1938 byl Užhorod obsazen Maďarskem. Mnoho místních obyvatel bylo vsazeno do

koncentračních táborů. Během 2. světové války byla téměř vyhlazena užhorodská komunita Židů. 27. října 1944 došlo k osvobození města Rudou armádou.

22. ledna 1945 se připojila Zakarpatská oblast k Ukrajinské SSR a právě Užhorod se stal jejím centrem. Pod sovětským vedením se město rozvíjelo po průmyslové i kulturní stránce. Ke konci téhož roku vznikla Užhorodská národní univerzita (tehdy Užhorodská státní univerzita). Sídlí v komplexu budov, ve kterém se nachází mimo jiné stadion, plavecký bazén, odpočívárny, kavárny atd. V průmyslové oblasti Užhorod stále roste, vynikal především v produkci přístrojů, turbín, elektromotorů atd. Ve městě také fungovalo hudební učiliště, škola pro kuchaře, obchodní a elektrotechnická průmyslovka a přes 20 všeobecně zaměřených škol. Vyučovacím jazykem byla ukrajinština, ruština a maďarština.

[1] [2]

V roce 1991 došlo k vyhlášení samostatné a nezávislé Ukrajiny. Užhorod si zachoval statut správního centra Zakarpatské oblasti a zároveň se stal centrem pro Užhorodský rajon. „Rozdělení československé federace v roce 1993 ukončilo snahy podkarpatských představitelů o anulování dohody z roku 1945 a opětovné přičlenění Podkarpatské Rusi k Československu.“ V roce 2002 byla odhalena busta T. G. Masaryka. Původně v Užhorodu stála jeho socha, která byla odstraněna v dobách, kdy měli město v držení Maďaři. V roce 2013 byl po Masarykovi pojmenován jeden z mostů vedoucích do centra.

[1]

Dnes je město se svou polohou křižovatkou obchodních cest a centrem obchodu a průmyslu. Nejdůležitější pro rozvoj města je potravinářský průmysl, výroba nábytku a obráběcích strojů. Nově je možné zmiňovat i takzvaný průmysl cestovního ruchu, který však ještě není dostatečně rozšířený, abychom mohli mluvit o skutečném průmyslu. Město si velmi zakládá i na své kultuře a vzdělávání. V současnosti je možné v Užhorodu studovat Užhorodskou státní univerzitu, Vysokou školu informatiky, ekonomie nebo práva. Vzdělávací činnost funguje ale i formou Paláce dětí a mládeže, uměleckou školou a různými kulturními spolky umělců.

[3]

V Užhorodu sídlí v budově bývalého županátu Zakarpatská oblastní rada. Mimo jiné se zabývá rozvojem oblasti. Její prioritou je lidský vývoj a zlepšování sociální standardů, vytvoření životaschopného a konkurenceschopného hospodářství, zvýšení přeshraniční

spolupráce, rozvoje cestovního ruchu a rekreace a poskytování prostorové harmonie a ochrany životního prostředí.

[4]

2.2. Primární nabídka cestovního ruchu

Primární nabídka cestovního ruchu je tvořena několika aspekty: přírodními, kulturně-historickými podmínkami a organizovanými akcemi v destinaci. Její rozmístění nebývá rovnoměrné a můžeme ji rozlišovat i podle významu: místní, celostátní nebo mezinárodní. (Linderová, 2013)

Přehledné rozdělení můžeme nalézt v následující tabulce:

Tabulka 1 - Primární nabídka cestovního ruchu

Přírodní podmínky	
Geomorfologické poměry	Rozličné typy reliéfu
	Kontrastní formy reliéfu (jeskyně, vodopády, apod.)
	Estetická hodnota výhledů do okolí
	Chráněná území
Klimatické podmínky	Vodní a sněhové srážky
	Povětrnostní podmínky
	Trvání slunečního svitu
Hydrologické podmínky	Podzemní vody
	Povrchové vody
Biogeografické podmínky	Flóra
	Fauna
Kulturně historické podmínky	
Architektonické památky světové	Hrady, zámky, paláce, městské památkové rezervace
	Technická díla
	Sakrální památky
Umělecko-výtvarná díla	Sochy, pomníky, obrazy, zbraně, náčiní
Folklór	Hmotný – obydlí, tradiční umělecká výroba
	Duchovní – písně, zvyky, tradice
Archeologická naleziště ve volné přírodě a muzeální sbírky	
Místa světových a národních dějin, rodiště	
Kulturně-osvětová zařízení	Divadla
	Galerie, muzea
	Skanzeny
Organizované akce	
Kulturní akce	Folklorní a hudební festivaly
	Vědecká sympozia
	Kongresy
Sportovní akce	Mezinárodního nebo národního významu např. Mistrovství světa, Olympijské hry
Politicko-společenské akce	Politická výročí, oslavy
	Náboženské poutě
Obchodní akce	Výstavy
	Veletrhy

Pramen: přepracováno z (Linderová, 2013)

2.2.1 Přírodní podmínky

Geomorfologie

Užhorod má v rámci reliéfu unikátní polohu. Hraničí totiž s Potiskou nížinou a zároveň se nachází v podhůří Karpat.

[5]

Na vzdálenost celodenního výletu z Užhorodu se nachází 3 národní parky a několik přírodních rezervací. Jsou jimi Karpatský národní biosférický přírodní park (vyhlášen v roce 1968), Siněvirský národní přírodní park (1989) a Užanský národní přírodní park (1997). Užanský národní přírodní park je chráněn již od roku 1908 a to kvůli pralesu v údolí Stučice. Tento park se nachází u pramene řeky Už.

(Pop, 2005)

Klima

Zakarpatská oblast leží ve vnitrozemí, od toho se odvíjí také klima. Hory chrání zemi před severními a východními větry. V Dunajské nížině je v létě možnost rychlého oteplení a ochlazení v zimě. V Užhorodě je průměrná teplota 10,3°C (v zimě – 2,4°C a v létě 20,5°C). Obecně je ale počasí v této oblasti proměnlivé a nestálé. V průběhu roku dochází k velkým výkyvům teplot.

(Pop, 2005)

Průměrná rychlost větru je v Užhorodu 8 km/h, nejčastěji se jedná o směr Jihovýchod. Průměrná doba slunečního svitu je 106 h. Průměrné srážky činí 150 mm ročně. Se sněhem se město potýká průměrně 17 dní v měsíci lednu. V ostatních měsících je to jen zlomek dní. Údaje vychází z let 2000 – 2016, přičemž některé údaje mladší roku 2008 jsou neúplné.

[6]

Hydrologie

Nejdůležitějším tokem je řeka Už, která protéká přímo městem Užhorod. Tvoří malebná nábřeží sloužící k odpočinku. Okres Užhorod je plný nalezišť minerálních vod s různými vlastnostmi a možnostmi využití. Je jich oficiálně registrováno 85. [7]

Fauna a flóra

Vzhledem k tomu, že ve městě se špatně hodnotí fauna a flóra, můžeme mluvit obecně o poměrech v Zakarpatské oblasti, kde lze najít zhruba 80 druhů savců, 270 druhů ptáků, 10 druhů plazů, 16 druhů obojživelníků, 60 druhů ryb a 100 druhů měkkýšů. K nejtypičtějším savcům této oblasti patří medvěd hnědý, vlk, jelen karpatský, srnec, liška, divoká kočka, rys, prase divoké, jezevec, kuna, lasice, vydra a ondatra. Z ptáků lze jmenovat například tetřeva, výra velkého a čápa černého. Jediným jedovatým hadem, který se na Zakarpatské Ukrajině vyskytuje, je zmije obecná.

Lesy do současnosti pokrývají 45% území Zakarpatské oblasti. Vyskytují se zde lesy jehličnaté (22%), listnaté (67%) a smíšené (11%). Nejčastěji jsou v nich zastoupeny buky, smrky a duby. V nejvyšších oblastech se nenachází žádné lesní porosty, místo nich se vyskytují alpské louky začínající již ve výškách cca 1000 m. n. m. V údolích můžeme nalézt olše šedé, modřiny a tisy.

(Pop, 2005)

Primo v centru města podél řeky Už se nachází údajně nejdelší lipová alej v Evropě. Nabízí možnosti příjemné procházky. Byla vysazena právě v dobách První československé republiky. Další zajímavostí v oblasti flory jsou zde domy obrostlé vinnou révou.

[1]

2.2.2 Kulturně-historické podmínky

Architektonické památky světské

Užhorodský hrad je dominantou města Užhorod. Nachází se nad městem na sopečném suku. První zmínky o tomto hradu pochází již z počátku 10. století. Nejstarší původní částí hradu je část kaple z 12. století. Od 18. století na hradu sídlil řeckokatolický seminář. Od roku 1946 byl hrad přeměněn na muzeum, které dodnes obsahuje několik expozic.

[1]

Užhorodská dětská železnice může být počítána mezi technická díla. Je dlouhá 1,1 km a vede od synagogy do botanické zahrady. Od roku 2013 je znovuotevřena po rekonstrukci.

[5]

Horjanská rotunda se nachází v předměstské části Užhorodu. Je to jediná románská stavba v Zakarpatské oblasti a pochází z 12. století. Uvnitř se nachází historické fresky.

Pokud se zaměříme na pamětihodnosti z éry První československé republiky, můžeme navštívit například Zakarpatské muzeum. Je to bývalá budova županátu, ve které sídlil zemský sněm. Dnes v něm můžeme shlédnout výstavu obrazů, kreseb nebo soch. Zajímavou stavbou je také takzvané Hnízdo sovy. Je to budova postavená v roce 1781 a fungovala jako pivovar. Po připojení Podkarpatské Rusi k Československu se z tohoto místa stala vinárna. Od roku 1991 se tam pořádaly festivaly vína. V současné době budova prochází rekonstrukcí.
[1]

Že si místní obyvatelstvo stále váží spojitosti s tehdejším Československem je naprosto patrné. Dodnes oblastní vláda sídlí v takzvané české čtvrti. Panuje názor, že tato čtvrť byla vybudována jako obdoba pražských Dejvic. Centrum se skládá ze dvou částí – české a sovětské. Toto rozdělení je ale pouze neoficiální a jejím dělítkem by měla být řeka Už. Nachází se tam mnoho kaváren a restaurací. V této čtvrti se nachází také Masarykova škola, pošta a lípy, které byly údajně vysázeny právě za dob Československé republiky.
[8] [9]

Sakrální památky

V Užhorodu můžeme nalézt několik církevních památek. Jsou jimi bývalá synagoga, ve které dnes sídlí filharmonie, Řecko-katolická katedrála a Pravoslavný kostel Cyrila a Metoděje.

Řecko-katolické katedrále se někdy také říká dvouvěžatá. V polovině 17. století patřila k jezuitskému klášteru. V 18. století připadla řecko-katolické církvi, v roce 1945 se přiklonila k pravoslavné a nyní opět slouží řeckým katolíkům. Vnitřek katedrály zdobí barokní prvky, zatímco vnější podoba je klasicistní.
[1]

V centru města sídlí filharmonie, která dříve sloužila jako synagoga. Budova byla postavena v roce 1904 a k její stavbě byl využit železobeton, který se předtím běžně neužíval. „Fasáda je

zdobena žlutými a červenými cihlami.“ Židovská komunita byla ale za 2. světové války téměř zlikvidována a filharmonie budovu využívá od roku 1950.

[20]

Pravoslavný kostel Cyrila a Metoděje, v některých zdrojích také Katedrála Krista Spasitele je ortodoxní katedrála dostavěná v roce 2000. Byla postavena podle vzoru Katedrály Krista Spasitele v Moskvě. Nachází se na náměstí Cyrila a Metoděje a dokáže pojmout zhruba 5000 lidí.

[28]

Umělecko-výtvarná díla

Díla, která můžeme v Užhorodu nalézt, jsou velmi často s tematikou doby, ve které Podkarpatská Rus patřila k Československu. Na nábřeží řeky Už můžeme nalézt mosaznou sochu Švejka. Je údajně nejmenší na světě a jediná, která nedrží pivo, ale český knedlík.

[10]

Velmi významnou památkou z dob Československa je pomník T. G. Masaryka. K odhalení této busty došlo 28. 3. 2002 na podnět Klubu T. G. Masaryka.

[13]

V parku můžeme nalézt sochy mudrců na lavičce. Po městě je také rozmístěno několik miniaturních soch, které mají poukazovat na určitou část historie Užhorodu. Jedním z nich je již zmíněný Švejk, další jsou například svatý Mikuláš, Socha Svobody v Užhorodu, Ferenc List, parník Karpatia a ježkové. Právě ježkové byli vytvořeni na základě partnerství s Jihlavou a byli odhaleni v roce 2013. Nachází se na konci Kyjevského nábřeží.

[11]

Ostatní kulturně-historické podmínky

Skanzen rusínské kultury leží nedaleko Užhorodského hradu. Obsahuje dřevěné budovy, horské chalupy a maďarské usedlosti. Dominantou je dřevěný kostel sv. Michala. Mnoho z těchto budov bylo dovezeno z různých částí Zakarpatí. Ve skanzenu jsou k dispozici průvodci.

Na Županském náměstí se dnes nachází Zakarpatské muzeum umění. Je možné zde navštívit výstavu některého z místních umělců.

[1]

Užhorodská národní univerzita je jedna z největších a nejlepších univerzit v západní Ukrajině. Byla založena v roce 1945 a spolupracuje s několika zahraničními univerzitami. V současnosti zde studuje zhruba 15 500 studentů v 36 bakalářských oborech a 84 magisterských oborech. Mimo jiné nabízí studium cestovního ruchu. Zakládá si i na vědecké činnosti v mnoha oborech.

[12]

Tradice a zvyky

Tradice a zvyky, které popíši, se vztahují nejen k Užhorodu ale k celé Ukrajině. Jelikož na Ukrajině je převaha věřících, ať už se hlásí k pravoslavné nebo řecko-katolické církvi, svátky a události jsou podle toho orientovány. Některé události se váží na kalendářní svátek a jiné na životní události.

Vánoce se na Ukrajině slaví 7. ledna. 6. ledna slaví Štědrý den, který je ve znamení půstu. Při této sváteční večeři by každý měl mít na stole 12 postních pokrmů. Obvykle na stole nechybí ryby s kysaným zelím a bramborami, boršč a další. Vánoční stromeček se zdobí na Nový rok a dárky pod něj nosí Děda Mráz. Na Boží hod vánoční chodí koledníci na koledu. Dostávají sladkost, vodku nebo peníze.

Velikonoce na Ukrajině začínají 40denním půstem, při kterém se nejí žádná potravina živočišného původu. Na Velký pátek lidé pečou pečivo, které se podobá našim mazancům. Sobota je ve znamení zdobení vajíček. Na Velikonoční pondělí děti chodí na koledu. Vypadá ale trochu jinak než u nás, jde především o návštěvy a obdarovávají pirohy své kmotry. Každá z těchto tradic a zvyků má svojí podstatu a většinou se v souvislosti s nimi tradují i různé pověry.

Svátek Ivana Kupala se koná 7. července. Tento svátek byl původně pohanským svátkem plodnosti, nyní se jím slaví letní slunovrat. Podle našeho kalendáře se svátek koná 24. června a je velmi podobný českému pálení čarodějnic.

Náboženské tradice a zvyklosti jsou dodnes k vidění v ukrajinských domácnostech. Mnoho domácností si i přes poměrně moderní vybavení zdobí svůj domov ikonami, obrazy a vyšívanými dečkami. Zvláštností je také povaha tamních obyvatel. Ze své zkušenosti mohou říci, že na mě Ukrajinci působili přátelsky, vstřícně a velmi dobrosrdečně. Záviděníhodný je jejich klidný způsob života. Nikam nespěchají, na všechno je čas.

Ukrajinská svatba je vždy velkou událostí, vždy se zve celá vesnice a celá rozsáhlá rodina. Tento zvyk je velmi nákladný a leckdy si na něj musí peníze půjčit. Před svatbou se peče speciální chléb. Zvykem je, že svědkové prodají ženichovi košili, která může být běžná nebo speciálně vyšívána. Ženich i nevěsta před obřadem poděkují rodičům a prosí je o odpuštění. Dále dochází k takzvanému výkupu ze strany rodiny. Aby nevěsta byla ženichovi vydána, dostává rodina od ženicha vodu, víno nebo pivo. Samotný obřad probíhá nejprve na úřadě a poté většinou v kostele. Svatební oslavy probíhají obdobně jako u nás, jen jsou doprovázeny dalšími zvyky. Například o půlnoci je nevěstě sundán závoj a je nahrazen šátkem. Tento počín symbolizuje, že se z ní stává vdaná paní. Průběh a množství zvyků a pověr o svatbách se může v některých regionech mírně lišit.

Mezi typické ukrajinské pokrmy patří již zmíněný boršč, tedy masový vývar s červenou řepou. V horské části Karpat je běžný také takzvaný šašlik, což je grilované nakládané maso na jehle. Obvyklým nápojem je právě vodka, která je často vyráběná podomácku.

[29] [30]

2.2.3 Organizované akce

Důležitým prvkem, který přispívá k zachování české kultury v Zakarpatské oblasti, je Klub T. G. Masaryka v Užhorodě. Zabývá se reedicí knih, sborníků, pohlednic a dalších z doby Československa. Stojí za konáním mnohých akcí s českou tematikou (například jazz s Pavlem Rybou, Silesian Ostrava Choir a další), ale i oslav prvorepublikových výročí.

[13]

V roce 2015 se v Užhorodě konal tradiční festival motocyklů Music Bike. První částí je jízda městem a velkým lákadlem byli maďarští kaskadéři, kteří lákali na své ohromující nebezpečné triky. Kvůli situaci na východě bohužel přijelo méně účastníků než v minulých letech. Tématem tohoto roku byl etnický a indiánský styl.

[14]

21. – 23. května 2015 se v Užhorodu konala část Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů, který pořádá Jihlava. Ve čtvrtek byly promítány dva filmy – jeden česky s ukrajinskými titulky a jeden ukrajinsky. Druhý den opět český film s ukrajinskými titulky, druhý film byl tříjazyčný a opět s titulky.

[15]

V Užhorodu se každoročně koná festival vína takzvané „Zakarpatské Beaujolais“. Pořadatelem je okresní správa. Koná se ve sklepích historických domů. Tyto stavby byly zapomenuté a nyní jsou zužitkovány pro turisty i místní obyvatele. Vinné sklepy mají délku více než 100 m a je možné na tomto festivalu ochutnat vína od více než 50 výrobců. Většina pocházela z mukačevského, užhorodského a berehovského vinařství.

[4]

Od 27. 5. do 2. 6. 2013 se v Užhorodu konaly Dny české kultury a gastronomie. Na návštěvníka zde čekaly ochutnávky jihlavského piva, tradiční pokrmy a hudební a divadelní vystoupení. Slavnostní zahájení proběhlo u mostu přes řeku Už, který byl od té doby pojmenován po T. G. Masarykovi. Tato akce pramení ze spolupráce, které město Jihlava s Užhorodem získalo v roce 2008. Vzájemná spolupráce slibuje i příspěvek na rozvoj chudých venkovských částí v Zakarpatské oblasti a také na rozvoj vzdělanosti a cestovního ruchu.

[31]

Z veletrhů lze zmínit například Euro-Karpathia v roce 2013, na kterém se prezentovala i destinační společnost Východní Čechy. Účelem tohoto veletrhu bylo navázat nové kontakty a prezentovat různé destinace a jejich atraktivitu.

[16]

V roce 2012 se ve městě konal Veletrh zdravotnického zařízení. Pořádala ho Hospodářská komora Zakarpatské oblasti Ukrajiny a předpokládala se účast většiny států střední a východní Evropy. Tato akce se konala při příležitosti setkání cévních chirurgů a angiologů.

[32]

2.3 Sekundární nabídka cestovního ruchu

Sekundární nabídka umožňuje dosažení cílů účasti na cestovním ruchu a vytváří možnosti pro využívání primární nabídky. Její složky můžeme členit:

Tabulka 2 - Sekundární nabídka cestovního ruchu

Složky nabídky	Charakteristika
Suprastruktura cestovního ruchu	Ubytovací zařízení
	Pohostinská zařízení
Infrastruktura cestovního ruchu	Cestovní kanceláře/agentury
	Turistická informační centra
	Kongresové haly a centra
	Herny, casina
	Směnární
	Hraniční přechody, celnice
Všeobecná infrastruktura	Místní infrastruktura (obchodní domy, prodej upomínkových předmětů)
	Dopravní infrastruktura (taxi služba, autoservis, půjčovna aut, parkoviště)
	Zdravotnická infrastruktura (nemocnice, lékárna)
	Policie a záchranná služba
	Ostatní infrastruktura (pošta, banka, pojišťovna)
	Sportovně-rekreační zařízení a aktivity
	Dopravní zařízení (MHD, autobusová, železniční, vodní, letecká doprava)

Pramen: přepracováno z (Linderová, 2013)

2.3.1 Suprastruktura cestovního ruchu

Ubytovací zařízení

K ubytování v Užhorodu je možno využít téměř celé spektrum kategorií ubytovacích zařízení. Je možné si ujednat velmi skromné a levné ubytování nebo naopak velmi luxusní. Přímě ve městě a předměstích je možné se ubytovat v hotelech, penzionech, hostelech nebo motelech. Bez ohledu na typ ubytovacího zařízení se cena za noc pohybuje zhruba v rozmezí 100 – 500 Kč/noc, tedy 90 – 450 UAH. Ubytovací zařízení jsem vybírala z portálů www.booking.com a www.karpattia.cz s tím, aby od každé kategorie byl zmíněn jeden zástupce. V příloze uvádím více než 20 ubytovacích zařízení, které jsem z těchto zdrojů vybrala. Tento seznam byl vyhotoven 7. 4. 2016 a později může být zdrojem upravován.

Hotel Mala Praha se nachází v centru Užhorodu 15 min od užhorodského hradu a 20 min od nábřeží řeky Už. Vlakové nádraží je od hotelu 1 km a letiště 4 km. Hotel nabízí také vlastní koupelnu, klimatizaci a možnost donášky snídaně do pokoje. Zde je také povoleno ubytovat se i se svými domácími zvířaty, za něž se pobyt neplatí. Průměrná cena za noc je zde 239 Kč.

„Penzion Adonis se nachází v klidné rezidenční části Užhorodu, v blízkosti dálnice.“ Nabízí vlastní koupelnu, satelitní a kabelovou televizi, Wi-Fi, bezplatné parkoviště a další. V kavárně u penzionu se podává ukrajinská i mezinárodní kuchyně. Vlakové nádraží leží 4 km od penzionu a letiště 8 km. V penzionu nejsou povolena domácí zvířata. Průměrná cena za noc je 341 Kč.

City Hostel Panorama se nachází v centru Užhorodu. Nabízí zdarma Wi-Fi, společnou kuchyňku, klimatizaci, službu žehlení a parkování zdarma. Letiště je od hostelu 3 km a vlakové nádraží je 1,7 km vzdálené. Nejsou zde povolena domácí zvířata. Průměrná cena za noc je 136 Kč. Tento hostel jsem osobně vyzkoušela a z mého pohledu byl velmi pěkný a čistý. Pokud bych srovnala jeho kvalitu s cenou, mohu tvrdit, že pro mě se rozhodně jedná o velmi dobrou nabídku ubytování.

[17]

Pohostinská zařízení

Pro účely mé bakalářské práce jsem vybrala 3 příklady pohostinských zařízení v Užhorodě a okolí. Tato zařízení byla vybrána tak, aby představovala buď místní kuchyni, nebo naopak českému turistovi nabídla jeho národní nápoje nebo tradice. V příloze se nachází seznam 20 pohostinských zařízení, které jsem našla. Existuje velké množství dalších, tento seznam je pouze rozšiřující a orientační.

Zámecká restaurace nabízí denní menu, barové menu, grilování a dětské menu. Při pěkném počasí je k dispozici terasa s výhledem a středověkou výzdobou. Restaurace nabízí také podzemní středověkou degustační místnost. Provádí se zde také tematické prohlídky. Vaří se zde pokrmy vyhlášené v maďarské, zakarpatské a částečně i francouzské kuchyni.

[18]

Restaurace Hospoda se nachází v centru starého města a slibuje gastronomické zážitky v podobě zakarpatské domácí kuchyně. Je to restaurace rodinného typu a zavírá až s posledním hostem.

[13]

V obci Strypa 5 km od města se nachází hospoda U Švejka. Nabízí českou a kavkazskou kuchyni, venkovní posezení, bazén a česká i ukrajinská piva. Pro velký zájem je možné hospodu navštívit pouze po předchozí objednávce.

[10]

2.3.2 Infrastruktura cestovního ruchu

Cestovní kanceláře/agentury

V tabulkách uvedených v příloze jsou uvedeny cestovní agentury, které se nachází v Užhorodu. Tento seznam 27 cestovních kanceláří byl zveřejněn v časopise Rest in Ukraine prezentovaným na webových stránkách www.travel-agencies.magazine-rest.in.ua. Jako příklad uvádím alespoň abecedně první tři příklady – Travel agency Albion, Travel agency Alliance- TL a Travel agency Aquilon world. [19]

Funkčnost těchto cestovních agentur není jednoduché ověřit, neboť většina z nich pravděpodobně funguje pouze na osobním prodeji na pobočce a nevlastní webové stránky. Některé z nich jsou součástí mezinárodních řetězců jako například Camellia Tour a Albion.

Turistická informační centra

V Zakarpatské oblasti a vůbec celé Ukrajině není tolik jako u nás běžné, aby každé informační centrum mělo například webové stránky. Jedno informační centrum se mi podařilo najít. Nachází se na adrese Duchnovyče 16/1 na křižovatce pod katedrálou. Informační centrum je možno kontaktovat na telefonním čísle +38 (050) 622-23-71 nebo na e-mailu uzhgorodtic@gmail.com. K této informaci jsem se dostala díky sběratelským turistickým známkám, které toto informační centrum prodává.

[20]

Kongresové haly a centra

V Užhorodu jsem nenalezla žádnou halu nebo centrum vytvořenou pouze pro tyto účely. Některé modernější hotely však tyto možnosti nabízí. Například hotel Užhorod nabízí konferenční místnost pro zhruba 50 osob. Je vybavena projektorem, flipchartem a přístupem k internetu.

[21]

Herny a casina

V Užhorodu existuje několik heren a casin. Většina z nich se nachází v některém z kvalitnějších hotelů. Místní zajímavostí je herna na tržnici. Poker si lze zahrát například ve Viper klubu, který zveřejnil na youtube.com své propagační video.

[22] [23]

Směnárnny

Na Ukrajině se používá měna hřivna (UAH). Ke dni 7. 4. 2016 činí kurz 1 UAH = 0,9 CZK. 1 hřivna = 100 kopijek. Pro cestu z České republiky průvodci doporučují vyměnit měnu až na Ukrajině. Je vhodné vzít si s sebou ke směně eura nebo dolary, které tam jsou nejlépe směnitelné. Se směnou v Užhorodu není žádný problém. V ulici nedaleko náměstí sídlí směnárna, která má dostačující otevírací dobu. Další variantou je nechat si peníze vyměnit na ulici od některého z obchodníků s měnou. Tato varianta je sice nejlevnější a je možné vyměnit peníze téměř v jakoukoliv denní i noční dobu, ale není legální.

[2] [33]

Hraniční přechody a celnice

Zhruba 4 km od Užhorodu se nachází nejfrekventovanější hraniční přechod pro přejezd ze Slovenska na Ukrajinu zvaný Vyšné Nemecké – Užhorod. Kvůli své poloze je nejvyužívanější a také má nejdelší dobu odbavení. Průvodci uvádějí běžnou čekací dobu 1-3h. Z vlastních zkušeností mohu toto tvrzení potvrdit. Tento přechod je silniční.

[5]

2.3.3 Všeobecná infrastruktura

Místní infrastruktura

V Užhorodu se nachází velké nákupní centrum Dastor. Nachází se zde supermarket, módní butiky, kavárny, bankomaty i směnárna. Nachází se na rohu ulic Sobranecká a Zakarpatská a funguje od roku 2006.

[24]

Koupit upomínkové předměty v Užhorodu je možné například v malých obchůdcích nedaleko náměstí. Dále lze suvenýry nakoupit v turistickém centru nebo na Užhorodském hradu.

Dopravní infrastruktura

V Užhorodu jezdí několik taxi služeb. Z těch oficiálních lze jmenovat například Prestige Taxi nebo Vip Taxi. Fungují ještě také sdílené taxi takzvané maršutky. Jsou to minibusy, které nejezdí podle jízdních řádů. Jejich stanovištěm je autobusové nádraží nebo může být i jiné. Je možné využít služeb autobusových linek, které jsou ale vhodné spíše na delší trasy.

[1] [25]

Autoservisů můžeme ve městě najít také větší množství. Nachází se zde Vianor, Avtomelodiya, Zakarpattia-Avto, exist-ua a mnoho dalších. Veřejná parkoviště jako jsme zvyklí z České republiky, ale v Užhorodu těžko najdeme. Parkovat lze ideálně v obchodním centru nebo u svých hotelů. Vzhledem k nízkým cenám za veřejnou dopravu a taxi průvodci doporučují raději využít je, než řídit vlastní automobil nebo si ho vypůjčit. Nicméně vypůjčení je možné, existují specializované firmy, které tuto službu nabízejí. Patří mezi ně například Autodrive a Užhorod Autopůjčovna.

[25]

Zdravotnická infrastruktura

Přímo v Užhorodu sídlí UžMed v ulici Nováka 19a. Je to centrum zdravotní péče. Poskytuje služby v oblasti estetické medicíny, neurologie, kardiologie, urologie, gynekologie, endokrinologie, gastroenterologie a další. V ulici Griboedova v blízkosti letiště se nachází Městská nemocnice. V Užhorodu bychom ale našli ještě několik zdravotnických zařízení. Okresní nemocnici mají také v nedalekém městě Velykyj Bereznyj.

[26]

Lékárny v Užhorodě můžeme najít například v obchodním domě Dastor. Lékárenský řetězec Watsons má v Užhorodu zastoupení na 5 adresách (ave. Hrushevskoho 65, Pl. Sandor Petofi, 17, vul. Novaka 2, st. Lehotskoho 19, st. Duhnovicha 2). Všechny pobočky mají otevřeno v době 9:00 – 20:00, některé i déle. Navíc jsou otevřené v sobotu i v neděli.

[27]

Policie a záchranná služba

Zdravotnictví obecně na Ukrajině není na dobré úrovni. V Zakarpatské oblasti sice funguje rychlá zdravotnická služba i horská služba, není ale vhodné na ně spoléhat a raději si s sebou zajistit zdravotníka. Telefonní číslo na první pomoc je 103.

[2] [34]

Policie v Užhorodě funguje stejně jako po celé Ukrajině. Při přejezdu do Užhorodu se setkáme prvně s policií na celnici. Je důležité znát dovozní a vývozní kvóty na zboží, abychom se jako turisté vyhnuli placení cla. Jako problémovou shledávají někteří turisté tzv. DAI, tedy dopravní policii. Někteří tvrdí, že je potřeba předat policii úplatek, nebo budou mít různé problémy a proces kontroly bude zbytečně dlouhý. Telefonní číslo na přivolání policie je 102. Lze ale také využívat univerzální tísňovou linku 112.

[34]

Ostatní infrastruktura

V Užhorodu je možné poslat zásilku na několika místech. Jedním z nich je Nova Poshta. Tato společnost má více než 2500 vozidel a přepraví zhruba 16 milionů zásilek ročně. Mohou ji využívat podnikatelé i běžní občané. Dále je možné zásilku poslat přes společnost Ukrposhta. Řídí ji Ministerstvo infrastruktury na Ukrajině. Funguje jako nezávislá ekonomická jednotka od roku 1994. Společnost Nova Poshta funguje na pobočce st. Gagarin, 36 nebo st. Stancionnaja, 16/1. Ukrposhta sídlí na adresách Pl. Cyrila a Metoděje, 4 a st. Hrushevskoho.

[35] [36]

Bank je ve městě velká řada zastoupení. Můžeme si vybrat například mezi Cominvestbank, Privat Bank, Alfa Bank, Idea Bank a mnoho dalších. Dokonce zde nalezneme i velké společnosti, jejichž zastoupení v České republice také máme – například Sber Bank nebo UniCredit Bank. Výběrových bankomatů se ve městě nachází více než 90.

[25] [37]

S pojištěním a pojišťovnami je situace obecně na Ukrajině složitá. Bohužel se mi nepodařilo najít například produkt jakéhokoliv pojištění, jak je u nás naprosto běžné.

Sportovně-rekreační zařízení a aktivity

Koupání v bazénu je možné v modernějších hotelech. Některé hotely nabízí například i kulečnick, masáže, solárium, saunu, wellness centrum, tělocvičnu a další. Hotel Praha například nabízí i bowling. Některé služby jsou pouze pro ubytované hosty a některé můžeme navštívit za příplatek i zvenčí. Nenalezla jsem žádné velké sportovní centrum ani fitnesscentrum, které by bylo provozováno komerčním způsobem pro veřejnost.

[17]

Dopravní zařízení

V Užhorodu se nachází mezinárodní letiště, přímé spojení s Českou republikou však neexistuje. Vzhledem k blízkosti cíle není výhodné letět do Užhorodu s přestupem.

Ve městě můžeme nalézt autobusové i vlakové nádraží. Vlakem však průvodci příliš cestovat nedoporučují kvůli jejich technickému stavu, který by turista často ohodnotil jako velmi žalostný a zaostalý. Přesto však lze nalézt železniční spojení se Slovenskem nebo velmi frekventovanou linku Užhorod – Čop – Chust.

V Užhorodu není žádná síť městské hromadné dopravy v takové formě jako v České republice. Jezdí zde linkové autobusy nebo takzvané maršutky, což jsou minibusy, které nejezdí podle jízdních řádů ale podle dohody s řidičem. Tento druh dopravy má své nástupiště, ale zastaví v podstatě i kdekoliv po cestě, pokud má volná místa.

[1]

3. Bezpečnostní situace

Konflikt na Ukrajině vznikl v březnu roku 2014. Média mají na vznik a průběh různé názory. Bezpečnostní situaci se pokusím popsat na základě tvrzení médií, vyjádření oficiálních orgánů (Ministerstvo zahraničních věcí a Generální konzulát ve Lvově) a názorů turistů a místních obyvatel, které se jeví jako subjektivní, ale mají určitou vypovídající hodnotu.

8.3.2014 zveřejnil portál iDNES.cz informace o střelbě na Krymu. Ruských vojáků přibývalo a několik kilometrů od města Feodosija byl spatřen ruský konvoj. Ozbrojenci stříleli po

kyjevských aktivistech. V této době nebylo ještě možné informace o konfliktu ověřit v místních médiích, neboť ukrajinská média v té době na Krymu byla zrušena a nahrazena ruskou televizí. Rusko mělo mít na místě okolo 30 000 vojáků, kteří mimo jiné obsadili strategické základny Ukrajiny. Novináři se obávají fyzických útoků na sebe. Rusko se k těmto akcím nehlásí, obyvatelé Sevastopolu se už ale těší na referendum o anexi Krymu.

[38]

Ukrajinská tisková agentura RegioNews zveřejnila dne 7. 3. 2014 hned několik zpráv o konfliktu v jižní a východní části Ukrajiny. Mluvčí ruského prezidenta Putina zveřejnil vyjádření, že budou podporovat obyvatele Krymu v blížícím se referendu (proběhlo 16. 3. 2014). V tentýž den 47 evropských zemí odsoudilo postup Ruska a vyzvalo ho ke stažení vojáků z Krymu.

[39]

Tisková agentura UNIAN zveřejnila dne 3. 6. 2014 informace o tom, že Rusko plánuje maskovat své vojáky v ukrajinských uniformách. 7. 3. se také jednalo o přidružení Ukrajiny k Evropské unii. Jednalo se spíše o pomoc v podobě možnosti volného obchodu s Evropskou unií pro Ukrajinu.

[40]

Podle zprávy České televize ze dne 21. 3. 2014 došlo k podpisu smlouvy o připojení Krymu k Rusku Vladimírem Putinem. Podle tehdejšího ukrajinského prezidenta Oleksandra Turčynova jsou ukrajinští vojáci povinni bránit své vojenské objekty a výzbroj, neboť mělo právě tentýž den skončit smluvní příměří. Kromě Krymu nyní spadá pod Ruskou federaci také město Sevastopol, které má zvláštní status.

[41]

V červnu roku 2015 došlo ke schůzce Baracka Obamy a Vladimíra Putina. Probíhalo jednání o stažení vojenských sil z Ukrajiny. Prezident USA vyzval ruskou hlavu státu k dodržování minské dohody. Vladimir Putin již jednal také s Angelou Merkelovou a Francoisem Hollandem.

[38]

Podle internetového deníku Neviditelný pes ve spolupráci s Lidovými novinami ze dne 15. 8. 2015 jde o téměř zapomenutou záležitost. Nejedná se ale prý jen o konflikt prezidentů Putina a Porošenka, jak se domnívají jiní. Rozdíly těchto zemí jsou patrné i ve formě ozbrojování. Na ruské straně probíhají cvičení asi 100 000 vojáků, na straně Ukrajiny je jich pouze několik desítek tisíc. Díky anexi Krymu prodělává Ukrajina ekonomickou krizi a konfliktem napadená území nejsou schopna hospodářských reforem, bez nichž nemohou obdržet finanční pomoc.

[42]

Podle idnes.cz ze dne 19. 8. 2015 po další turistické sezoně na Krymu vyplývá, že bude mít velké ekonomické problémy. Místní ekonomika je tvořena příjmy z cestovního ruchu, které jsou konfliktem ovlivněny. Na Krym jezdí o 50% méně návštěvníků. V této situaci nepomohly ani dotace od Ruské federace. 7. 10. 2015 došlo v Donbasu ke klidu zbraní. Podle prezidenta Porošenka prý jde o příměří, za kterým ale není možné ještě vidět konec války. Z Luhanské oblasti se již začala stahovat bojová technika. Do té doby si konflikt vyžádal okolo 8 000 životů.

[38]

Situace v jižní a východní části Ukrajiny se stále nezlepšuje. Podle portálu iDnes ze dne 5. 2. 2016 zveřejnili zprávu, že nejenže boje pokračují, ale nastává velká krize i v Kyjevě. Jedná se o možnosti nové vlády. Ukrajinská ekonomika je závislá na programu navrženém Mezinárodním měnovým fondem.

[38]

Pokud bychom chtěli nalézt bezpečnostní informace přímo o Užhorodu, nejlepším řešením je kontaktovat s konkrétním dotazem na místo Generální konzulát České republiky ve Lvově. Webové stránky města Užhorod (uzhgorod.net.ua) o žádné změně v bezpečnosti přímo ve městě nemluví. Dobrým signálem je také, že Zakarpatská oblastní rada sídlící v Užhorodě dne 21. 3. 2016 slavila 24. výročí bezpečnosti.

[4]

3.1 Vyjádření Ministerstva zahraničních věcí

Ačkoliv se ozbrojený konflikt na Ukrajině týká pouze jižní a východní části, je potřeba nebrat cestu na Ukrajinu na lehkou váhu a sledovat aktuální situaci a vývoj konfliktu. Na stránkách Ministerstva zahraničních věcí je uveřejněno varování před cestami na Ukrajinu. S platností od 26. 1. 2015 se nedoporučuje cestovat do Autonomní republiky Krym a města Sevastopolu. Z důvodu nejistého vývoje událostí také Ministerstvo nedoporučuje cesty do Charkovské, Dněpropetrovské, Záporožské, Chersonské, Mykolajivské a Oděské oblasti.

Dále Ministerstvo přidává obecná doporučení pro turisty. Je vhodné vyhýbat se místům s vysokou koncentrací osob na jednom místě a dále se také vyvarovat účasti na jakékoliv demonstraci. Před případnou cestou doporučuje zaregistrovat se v databázi cestovatelů DROZD.

[34]

Generální konzulát České republiky ve Lvově mi potvrdil informace, které se nachází na stránkách Ministerstva zahraničních věcí. Doporučují dále sledovat dění na těchto stránkách. Žádná jiná opatření nebyla dosud vydána. Tato informace z generálního konzulátu přišla dne 7. 3. 2016. Z důvodu proměnlivé situace mi nebylo uděleno povolení užívat ve své práci originál naší e-mailové korespondence.

3.2 Zkušenosti turisty

Cenné jsou také poznatky turistů, kteří v oblasti pobývali. Na začátku září roku 2014 jsem se zúčastnila workshopu na Ukrajině, který pořádala Vysoká škola polytechnická. Několik dní před naším odjezdem se právě konflikt vyostřil a začalo se na Krymu válčit. Pocity před odjezdem byly smíšené – zvědavost i strach. Byli jsme však zastupitelským úřadem ve Lvově a studentkou, která již byla na místě, ujištění, že oblast Zakarpatí a konkrétně Užhorod jsou místa naprosto bezpečná z hlediska válečného konfliktu. Na místě jsme se o tomto faktu na vlastní kůži přesvědčili.

Pro tuto příležitost jsem provedla kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkum se, jak už je z názvu patrné orientuje spíše než na množství dotazovaných lidí tak na informace.

Nedostatkem měření ale riskujeme nepřesnost výzkumu. Velké uplatnění mívá právě v případech, kdy potřebujeme obdržet hlubší informace a názory, které se pravděpodobně nebudou v odpovědích opakovat. Metodami kvalitativního výzkumu jsou: pozorování, diskuzní skupiny a hloubková interview. Pro svoje účely jsem si vybrala metodu interview, která má dát možnost respondentovi projevit se, bez toho, aby byl ovlivňován tazatelem. Zkoumání malého vzorku respondentů je možné, pokud jsou k tomu upraveny otázky. (Hague, 2003)

Položila jsem otázky 5 studentům, kteří Užhorod navštívili. Tuto mladší generaci jsem zvolila úmyslně, protože mladí lidé se nestydí říci otevřeně svůj názor. Moji respondenti byli navíc studenti cestovního ruchu, a proto považují jejich názor za zajímavý. Níže uvádím poznatky vyplývající z dotazníku. Originály odpovědí lze nalézt v mém archivu.

1. Kdy proběhla vaše návštěva Užhorodu? Byla to první návštěva? Pokud ne, jak často do destinace jezdíte a proč?

Většina respondentů poprvé navštívila Užhorod v roce 2014. Pouze jeden respondent v roce 2015. A jedna odpovídající uvedla, že Užhorod navštívila v roce 2014, ale nebyla to její první návštěva, protože v Zakarpatské oblasti předtím již dvakrát navštívila svého přítele a město Užhorod nevynechala.

2. Doporučili byste svým známým cestu do Užhorodu? Proč ano nebo proč ne? Pokud ano, co byste jim doporučili navštívit nebo vyzkoušet? Proč by měl turista toto místo poznat?

Všichni dotazovaní se shodli na tom, že by Užhorod k návštěvě svým známým doporučili. Někteří by doporučili návštěvu církevních památek, jiné lákají památky historicky spojené s Československem. Líbila se jim také vstřícnost a srdečnost místních obyvatel. V Užhorodu můžeme ale nalézt i více městské vyžití – bary, cukrárny, různé druhy bister a restaurací. Zajímavostí jsou zde jako ale po téměř celé Ukrajině ceny alkoholu. Jedním z velmi častých suvenýrů bývají právě destiláty – nejčastěji místní specialita – vodka. Podle mého názoru je však na tomto městě nejzajímavější okolí řeky Už. Je to téměř kousek přírody uvnitř města. Pokud by se turista vydal podél ní, narazil by na sochu T. G. Masaryka, která dokáže navodit pocit hrdosti a domáckosti. Jeden z respondentů se nebál projevit své negativní pocity

z tohoto města. Z jeho odpovědi bylo patrné, že Užhorod doporučuje pouze jako výchozí bod pro výlety do okolí. Toto město považuje za obyčejné, zastaralé, špinavé a bez zajímavých možností. K tomu na příjemném dojmu nepřidají ani potulní psi.

3. Jak jste se připravovali na cestu?

Většina dotázaných se na cestu příliš nepřipravovala. Škola vše zařizovala a studenti neměli potřebu si informace zjišťovat. Jedinou starostí studentů bylo, aby měli platný pas kvůli přesunu přes hranice Evropské unie a dostatek finančních prostředků ke směně za tamní hřivny. Samozřejmostí byla příprava vhodného oblečení a obuvi.

4. Sledovali jste dění v destinaci před cestou i po návratu? Pokud ano, popište jak.

Někteří respondenti dění v destinaci sledovali, alespoň částečně, a jiní vůbec. Ti dotazovaní, kteří situaci sledovali, se snažili získávat informace z webových stránek Ministerstva zahraničních věcí, přes známé, kteří v Užhorodu žijí nebo pomocí televize. Studentka, která v Zakarpatské oblasti má přitele, dokonce sledovala dění v místních médiích. Někteří dotazovaní tvrdí, že je samozřejmé, že západní část Ukrajiny je klidná a konflikt se odehrává ve východní části. Pro většinu Čechů to bohužel samozřejmostí není, mnoho z nich trpí předsudky, že celá Ukrajina je velmi nebezpečná země. Jedna studentka dodává, že si více než politické situace před odjezdem všimla spíše dění na místě a byla zklamaná. Zaregistrovala zastaralé budovy, divoké psi, staré školní autobusy i taxi. Nejvíce pohoršená byla z veřejných toalet na autobusovém nádraží. Od Čecha žijícího v Užhorodě jsem zjistila, že tyto toalety jsou opravdu nejhorší v širokém okolí a že slouží pro Čechy spíše jako zvláštní druh atrakce. Nicméně mi sdělil, že o tuto „atrakci“ turisté přišli, protože došlo k jejich rekonstrukci.

5. Měli jste v destinaci pocit, že nejste v bezpečí? Proč ano, proč ne?

Nikdo s respondentů neuvedl, že by se necítil v bezpečí. Nikdo neměl špatný pocit ani jiné náznaky nebezpečí. Někteří uvádí, že problémem je spíše kriminalita v noci, na kterou jsme byli upozorněni také místními obyvateli. Tento problém sužuje ale mnoho větších měst.

6. Byli jste při návštěvě ve styku s místními obyvateli? Získali jste od nich informace o válečném konfliktu a bezpečnosti? Jaké?

Jelikož všichni dotazovaní byli studenti, kteří spolupracovali s Užhorodskou národní univerzitou, byli v kontaktu s místními všichni a neustále. Stýkali jsme se s místními studenty a profesory. Každý z respondentů má různé zkušenosti. Jeden z nich měl dokonce možnost promluvit si s majitelem tamní restaurace. Údajně byl sdílný a bavili se o pocitech ze vzniklé politické situace. Od některých dokonce bylo možné zjistit, jestli si tento člověk myslí, že je v právu Ukrajina nebo Rusko. Místní studenti i profesori nás neustále přesvědčovali o tom, že u nich je z hlediska válečného konfliktu bezpečno. Někteří se do politických hovorů příliš nepouštěli, ale cítili z místních obyvatel sílu a hrdost na svou zemi.

Z odpovědí respondentů vyplývá, že je Užhorod jako turistická destinace z jejich pohledu vhodný pro české turisty, nejlépe však v kombinaci s výlety do okolí. Shledávají ho jako zajímavý, plný atraktivit cestovního ruchu. Někteří turisté trochu podceňovali informovanost o destinaci, přestože k tomu byli školou vedeni. Nikdo však necítil v destinaci nejmenší náznak nebezpečí.

3.3 Vyjádření místních obyvatel

Vedle vyjádření Ministerstva zahraničních věcí i zkušeností českých turistů byly zkoumány také názory místních obyvatel.

Pro tyto účely jsem provedla kvalitativní výzkum. Níže uvedené otázky jsem položila obyvatelům žijícím v Užhorodu nebo blízkém okolí. Respondentů bylo 17 – 15 z nich jsou studenti většinou cestovního ruchu tamní univerzity do věku 22 let. Podle pohlaví bylo získáno 8 odpovědí od mužů a 9 odpovědí od žen. Otázky byly položeny v angličtině a odpovědi byly získány opět z angličtiny, případně ruštiny a ukrajinštiny. Originály odpovědí z výzkumu se nachází v mém archivu.

1. Sledujete dění v oblastech Ukrajiny, postižených válečným konfliktem? Jak?

Tato otázka v původním znění byla zaměřena především na názor místních obyvatel na válečný konflikt. Po konzultaci s Čechem žijícím v Užhorodu jsem otázku upravila. Na Ukrajině obecně prý není vhodné ptát se místních lidí na politiku. Cizincům za to dokonce v krajních případech hrozí vyhoštění. Zjistila jsem od něj také, že prý v podstatě není možné konflikt nesledovat, protože se neustále objevuje v médiích. Bohužel po změně dostala tato otázka jiný směr. Místní obyvatelstvo odpovídalo, jakým způsobem konflikt sleduje.

Pouze dva respondenti odpověděli, že konflikt vůbec nesledují. Jsou to ale lidé, kteří z Užhorodu pochází, ale nyní nějakou dobu pobývají v České republice. Pravděpodobně z důvodu vzdálenosti problému nemají potřebu situaci sledovat. Jeden z nich přímo uvádí, že situaci sleduje pouze, pokud je doma v Užhorodu. Bojí se ale o své rodiče, které by mohli v rámci povinné vojenské služby odvést do míst dění konfliktu. Celý problém tkví podle něj ve slabé vládě, Ukrajina totiž údajně ustoupila Rusku pouze z ekonomických důvodů. Druhý respondent, který konflikt nesleduje, si myslí, že informace, které média produkují, nejsou pravdivé a relevantní. Podle jeho názoru u nich panuje protiruská nálada a tvrdí, že jde pouze o ekonomické zájmy v tomto konfliktu. Tito dva respondenti se v současné době pohybují v České republice a pravděpodobně z tohoto důvodu se neostýchali o situaci otevřeně promluvit.

Několik respondentů konflikt sleduje pouze občas. Vyhledávají si prý pouze důvěryhodné zdroje. Jeden z nich tvrdí, že média nejsou objektivní a že informace zjišťuje pouze od příbuzných žijících v oblasti. Tento respondent také tvrdí, že konflikt zuří ve skutečnosti pouze mezi Moskvou a Kyjevem. Další zajímavý názor je, že média jsou nespolehlivá a dokonce funguje určitý druh cenzury. Občas se prý na internetu objeví videa přímo z bojiště, která tam umisťují tamní vojáci, ale jsou velmi brzy poté stažena.

Ostatní většinou odpovídají, že konflikt sledují pomocí novin, internetu nebo televize. Zdroje se většinou liší u každého z nich. Obecně ale platí, že všichni dotazovaní jsou těmito zprávami postiženi a soucítí s obyvateli konfliktem zasažených oblastí.

2. Jakým způsobem to ovlivňuje Váš každodenní život?

Přestože se konflikt odehrává pouze v jižní a východní části Ukrajiny, kromě dvou respondentů všichni odpovídají, že jsou válečným konfliktem ovlivněni. V odpovědích se velmi často objevuje, že největší vliv konfliktu je v ekonomické situaci. Ceny za zboží prý neustále rostou, zatímco platy a důchody jsou pořád ve stejné výši. Vláda tento ekonomický výkyv není schopna nijak zmírnit a neustále se odkazuje na to, že nyní jsou potřeba investovat finanční prostředky do míst dějiště konfliktu.

Respondenti se shodují, že přestože oni jsou mimo nebezpečí, velmi soucítí s konfliktem postiženými oblastmi. Mluví také o určité soudržnosti. Od počátku tento konflikt považují za tragédii, soucítí s lidmi, kteří tam žijí, nebo následkem toho zemřeli. Užhorod to ovlivňuje také přílivem lidí, kteří před touto situací ze svého bydliště utíkají. Usídlují se často právě v Zakarpatské oblasti, která je odtud velmi vzdálená. V odpovědích lze nalézt také strach z těchto přistěhovalců. Někteří bohužel ve svých nových bydlištích způsobují různé výtržnosti a nepokoje. Přestože tamní obyvatelé oblast opouští, povinné odvody do místa konfliktu posílají mladé muže z různých částí Ukrajiny, aby za svou zemi bojovali. Toho se mnoho respondentů také bojí. Buď se bojí, že budou odvedeni přímo oni, nebo jejich rodiče a příbuzní.

Konflikt má i další následky, které nemusí být vždy úplně negativní. Z odpovědí lze vyčíst také, že někteří turisté, kteří trávili dovolenou na poloostrově Krym, nyní vyhledávají alternativní destinace a poměrně často volí právě Zakarpatskou oblast.

3. Jaká je bezpečnostní situace v místě Vašeho bydliště? Myslíte si, že to tak vidí také zbytek Evropy?

Všichni respondenti se jednotně shodují, že Užhorod je bezpečné město a velmi vzdálené od východních problémů. Navíc upozorňují, že bezpečí není možné zaručit nikde na světě a kriminalitě a náhodné problémy nelze úplně eliminovat. V tomto městě se občasné především s noční kriminalitou setkávají. Stačí ale příliš nehazardovat, a dodržovat základní bezpečnostní opatření jako například nechodit večer nikde osamoceně apod.

Na část otázky zaměřenou na znalosti konfliktu ve zbytku Evropy se ale odpovědi velmi liší. Někteří si myslí, že Evropa ví vše o dění v jižní a východní části Ukrajiny a někteří si myslí, že neví. Někteří tvrdí, že ani Ukrajina nemá dostatečné informace z dějiště, jak by je potom měla mít Evropa. Jeden z dotazovaných se dokonce obává, že při případném rozšíření konfliktu a zvyšující se agresi Ruska by Evropa nebyla schopná jim pomoci. Každá země by se prý obávala otevřeně vystoupit proti Rusku. Zachytila jsem zde ještě jeden zajímavý názor, a to přímo na vznik situace, kdy respondent tvrdí, že tento konflikt vůbec není z roku 2014, ale pramení již v roce 1991 po konfliktech kvůli jaderným zbraním.

4. Doporučili byste oblast Užhorod a jeho okolí k návštěvě pro turisty? Proč ano, proč ne? Pokud ano, proč by si měli vybrat zrovna tuto oblast?

Všichni dotazovaní kromě jednoho se shodují, že by Užhorod jako cíl pro turisty doporučili. Záporná odpověď je zdůvodněna špinavými ulicemi a špatným stavem silnic.

Respondenti lákají na různé atraktivity, někteří dokonce i na velmi specifické znaky města. Turista by podle nich měl navštívit Užhorod kvůli příjemným a pohostinným obyvatelům, vlastnímu jazyku nebo spíše nářečí, čistému vzduchu, rozkvetlé lipové aleji, architektonickým památkám, festivalům, tradicím a jídlu. Kvůli nezájmu úředníků ale architektonické památky upadají. Dotazovaní také často vypovídají, že je vhodné navštívit ještě další místa v okolí. Doporučují návštěvu Lvova, hor nebo různých rekreačních středisek letních i zimních. Díky velkým investorům jsou tato střediska poměrně moderní a je možné si v nich vyzkoušet například i paintball.

Město je vhodné kromě poznávání také k odpočinku. Nachází se tam množství barů a restaurací, některé i s venkovním posezením. Místní obyvatelé doporučují také procházky v lipové aleji a posezení u kávy, která je prý v Užhorodu také příjemným prožitkem. Město můžeme navštívit v kteroukoliv roční dobu. Nejvhodnější je ale pravděpodobně jaro, kdy lipová alej kvete a počasí už přeje odpočinku a zábavě venku.

5. Jak si myslíte, že je možné rozšířit příjezdový cestovní ruch? Mají o to vůbec místní obyvatelé podle Vás zájem?

Většina dotazovaných se vyslovila pro rozvoj cestovního ruchu. Někteří na tuto otázku neměli vyhraněný názor. Shodují se také na tom, že i zbytek místních obyvatel by pravděpodobně měl o rozvoj zájem. Uvědomují si totiž ekonomické přínosy nárůstu cestovního ruchu – zahraniční kapitál, nárůst zaměstnanosti, růst životní úrovně atd. Někteří lidé navrhnou, aby byl Užhorod více propagován – například jeho atraktivita a zakarpatská příroda v okolí. Jeden respondent podotýká, že by pomohlo snažit se vytvořit více festivalů a podobných akcí, které by turisty lákaly. Jiný zase navrhuje pozvat do Užhorodu světově známou osobnost, aby se město dostalo do povědomí v mezinárodním měřítku.

Rozvoj cestovního ruchu by podle jednoho z dotázaných měl být právě v rukou mladých generací, které se v tomto oboru vzdělávají. Tento dotazovaný pracuje jako průvodce v cestovním ruchu a snaží se dosavadní situaci vylepšit alespoň tím, že začne u sebe a jako průvodce může turisty minimálně nalákat k další návštěvě nebo doporučit další zajímavé atrakce v okolí. Jedním z názorů, jak rozhýbat cestovní ruch v tomto městě, je také šíření informací o bezpečnosti destinace. Pokud si turista bude jistý, že mu v Zakarpatské oblasti nehrozí žádné větší nebezpečí, určitě o takovéto dovolené může začít uvažovat.

Dva respondenti se ale shodují, že vybudovat podmínky pro cestovní ruch není jednoduché a Užhorod zatím není na velký příliv turistů po této stránce připraven. Používá zastaralé technologie a vybavení a má špatnou materiálně-technickou základnu. Velkým problémem jsou silnice ve špatných stavech. Podle téhož respondenta sice mají místní obyvatelé zájem o rozvoj, na druhé straně jsou ale velmi zaneprázdněni svou obživou a nemají čas o tom příliš přemýšlet nebo něco dokonce podnikat. Podotýká také, že by bylo mnohem vhodnější propagovat Zakarpatskou oblast jako celek než jednotlivé části.

Podle jiného respondenta by se měli podnikatelé v cestovním ruchu zaměřit spíše na mladou generaci, která začíná čím dál více cestovat. Proto je vhodné také nestavět nové luxusní hotely, ale zaměřit se více na levnější hostely, které by pro tento segment zákazníků byly dostupné. Pravdou je, že obecně na Ukrajině je pro českého turistu velmi levně, proto si takovou cestu mohou dovolit právě i studenti. Při dosavadní infrastruktuře a suprastruktuře cestovního ruchu v Užhorodu je málo pravděpodobné, že by si tuto destinaci vybral pro svou

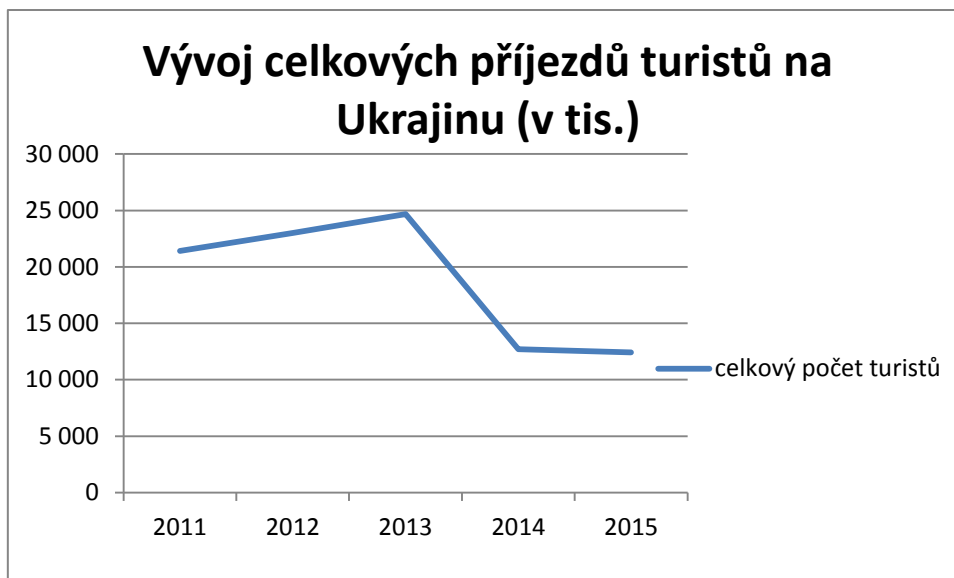
dovolenou movitější turista, který je zvyklý na vysoký komfort. Takový turista by destinaci mohl zvolit pouze jako jistou formu dobrodružství. Proto je vhodné propagaci cílit spíše na studenty nebo rodiny, které například z finančních důvodů běžně volí dovolenou pouze v České republice.

Místní obyvatelstvo se v podstatě shoduje na tom, že konflikt sice sledují, ale spíše jako vzdálení pozorovatelé. Jejich život je poznamenán spíše ekonomickými důsledky, které jsou ale pro turisty velmi výhodné a mohou být dokonce i motivací k návštěvě Ukrajiny obecně. Jednotně se všech 17 respondentů shoduje, že Užhorod je naprosto bezpečné místo vhodné k návštěvě. Dotazovaní většinou Užhorod turistům doporučují a vysvětlují to různými atraktivitami, přátelským obyvatelstvem apod. Je to místo vhodné pro rozmanité formy cestovního ruchu. Omezit příliv turistů by mohla jediné nedostatečná suprastruktura a infrastruktura cestovního ruchu. Z rozhovorů s místními obyvateli tedy vyplývá, že Užhorod je podle jejich názoru zajímavý a bezpečný cíl. Turisty by především z finančních důvodů velmi uvítali, k Čechům jsou však obzvlášť přátelští a váží si naší společné historie.

4. Cestovní kanceláře poskytující zájezdy na Zakarpatskou Ukrajinu

Podle ukrajinského statistického úřadu navštívilo Ukrajinu v roce 2015 zhruba 12,5 mil. občanů jiných států. Statistika rozlišuje také příjezdy za prací, organizovaný cestovní ruch, soukromé cesty, cesty za vzděláváním, cesty za prací a imigrační příjezdy. Cizinci jsou rozděleni do více než 100 různých zemí. Nezapočítávají se tranzity. Z České republiky v roce 2015 přijelo téměř 40 000 turistů – 7 z nich na pracovní cestě, více než 26 000 na soukromou cestu, 2 za imigrací a více než 13 000 za kulturními, sportovními, náboženskými nebo jinými událostmi.

V roce 2013 tedy před válečným konfliktem přijelo na Ukrajinu více než 24,5 mil. turistů, což je více než dvojnásobné množství oproti roku 2015. Českých turistů ale v roce 2013 přijelo zhruba 52 000. To znamená, že pokles příjezdů z řad českých turistů byl pouze o 1/5, zatímco v celkovém měřítku všech států se jednalo o pokles na polovinu. Níže jsem vypracovala přehlednou tabulku vývoje příjezdů všech cizinců a příjezdu českých turistů na Ukrajinu.[43]

Obrázek 1 - Vývoj celkových příjezdů na Ukrajinu

Pramen: zpracováno podle [43]

V roce 2014 došlo ke snížení příjezdů všech turistů na Ukrajinu zhruba o 50%. Toto snížení je důsledkem válečného konfliktu. Od roku 2014 příjezdy nepatrně klesají.

Obrázek 2 - Vývoj příjezdů českých turistů na Ukrajinu

Pramen: zpracováno podle [43]

Propad příjezdů českých turistů činil pouze zhruba 30%. V roce 2015 ale jejich počet začal znovu mírně stoupat.

Ačkoliv pořád mnoho českých turistů oplývá předsudky vůči Ukrajině, především z hlediska bezpečnosti, množství turistů v Zakarpatské oblasti roste. Počet turistů se v lednu a únoru 2016 zvýšil o 35% oproti stejnému období loni, což je zhruba o 42 tis. osob více. Tyto údaje nezapočítávají město Užhorod. Předpokládá se, že jaro bude pořád ve znamení nárůstu turistů, protože pokvetou sakury, narcisy, lípy a ostatní flora.

[44]

4.1 Zájezdy do Zakarpatí

V této kapitole jsem vybrala zájezdy cestovních kanceláří, které se buď na Zakarpatskou Ukrajinu přímo orientují, nebo alespoň do ní nabízí větší množství zájezdů.

Cestovní kancelář Alpina sídlící v Brně se považuje za největšího specialistu v zájezdech na Zakarpatskou Ukrajinu. Láká především na hory, horské vesničky, roubenky a přívětivé obyvatelstvo. Nabízí různé možnosti ubytování i stravování a také více než 20 termínů odjezdů. Na svých webových stránkách zdůrazňují, že v této oblasti je bezpečno, neboť je velmi vzdálena od východních konfliktů. Ve svých zájezdech nabízí horskou turistiku, cyklistiku, zimní dovolené nebo poznávací zájezdy. V době zpracování mé práce má cestovní kancelář v nabídce zájezdy s odjezdem v termínech od 1. 7. do 19. 8. 2016.

Jako příklad uvádím první dostupný zájezd v pořadí i termínem:

Krásy Podkarpatské Rusi

Tento 10denní zájezd slibuje:

1. prohlídku Mukačeva (historické centrum, hrad, tržnice), vodopády Šipot
2. Siněvinské jezero, skanzen dřevařské vesnice Svoboda
3. Koločava – návštěva muzea Ivana Olbrachta, hrob Nikolaj Šuhaje, dřevěného kostelíku a skanzenu
4. výstup na západní část hřebene Boržavy – vrcholy Plaj, Temňatik, Volovec
5. nižší hřebenový výstup – začátek u vesničky Rastoka, návrat přes muzeum modelů dřevěných kostelíků a hospodu U Leva
6. výlet železnicí do sedla Beskyd přes hřebeny Lvovské a Volovecké oblasti do města Volovec

7. výlet lanovkou na hřeben poloniny Boržava, výstup na Velkij Věrch a Styj
8. výlet do údolí řeky Riky a košíkářské obce Iza, návštěva Chustu – tržnice, opevněný kostel

Termíny zájezdu: 1. 7. – 10. 7. 2016
 19. 8. – 28. 8. 2016
 Cena: 8 800 Kč

Turisté budou ubytováni v turistické ubytovně a srubech. K dispozici jsou vždy minimálně společná sociální zařízení. Je možnost využít saunu nebo zdarma Wi-Fi připojení. Stravování probíhá formou polopenze. Začíná 2. den večeří a končí 9. den snídaní.

[46]

Tato cestovní kancelář však nepořádá zájezdy obsahující program v Užhorodu.

Cestovní kancelář Poznání pořádá hned několik zájezdů do Zakarpatské oblasti Ukrajiny. Turista si může vybrat cyklozájezd, horskou turistiku nebo poznávací zájezd. Jako příklad zájezdu jsem vybrala Putování po karpatských poloninách se spaním ve stanu. Tento zájezd trvá 10 dní v termínu od 5.8 do 14.8. 2016. Cestovní kancelář láká na vesničky s dřevěnými domky, zalesněná údolí plná borůvek, divoké bystřiny, bohaté občerstvení, romantiku i nostalgii. Program zájezdu je následující:

1. prohlídka Užhorodu (hrad, skanzen, historické centrum, synagoga a tržnice)
vodopád Šipot
2. celodenní túra na nejvyšší vrcholy Boržavy – Velikij Věrch a Stoj
3. Koločava – vrchol Strimba, hrob Nikoly Šuhaje a Eržiky, dřevěný kostelík ze 17.století, muzeum Ivana Olbrachta
4. celodenní turistika v Národním parku Siněvir
5. celodenní přechod poloniny Piškoňa
6. výstup lanovkou na hřeben poloniny Boržava
7. výstup na nejvyšší vrchol Bukovské poloniny Pikuj
8. údolí řeky Rika, vesnice Iza
Mukačevo – hrad, centrum, tržnice

Cena zájezdu je 5 666 Kč a zahrnuje pojištění, dopravu a ubytování ve vlastních stanech.
[51]

Oba příklady zájezdů jsou zaměřené především na pěší turistiku se zaměřením na výstupy na vrcholy. Poznávání měst je v podstatě pouze okrajovým programem při příjezdu a odjezdu. Co se týká druhého zájezdu, jeho program v Užhorodu hodnotím jako běžný a fádní. Bylo by vhodné začlenit více prvků z československé historie. Podobné zájezdy nabízí také CK Mayer & Crocus, CK Nomád, CK HOŠKA TOUR a Redok Travel.

4.2 Zájezdy do Užhorodu

Mnoho zájezdů do Zakarpatské oblasti obsahuje také jednodenní návštěvu Užhorodu. V některých ale chybí, jedná se však většinou o cyklistické nebo horské výlety.

Brněnská cestovní kancelář CK Kudrna nabízí 2 druhy zájezdů do Zakarpatské oblasti – poznávací turistiku a cykloturistiku. Oba zájezdy obsahují návštěvu Užhorodu. Jako příklad jejich zájezdu jsem zvolila zájezd Podkarpatská Rus:

Program 9denního zájezdu:

1. prohlídka Užhorodu (centrum města, skanzen, hrad)
2. vodopád Šipot, výstup na hřeben Boržavské poloniny
3. jezero Siněvir, jezírko Ozerce, Negrovický hřeben, Koločava
4. Koločava – bývalá četnická stanice, dřevěný kostel, skanzen, muzeum úzkokolejky, muzeum Ivana Olbrachta
5. výstup na horu Hoverlu, židovský hřbitov, Jablonické sedlo

Termín zájezdu: 26. 8. – 3. 9. 2016

Cena: 8 300 Kč

Účastník bude ubytován v kempu a v tábořišti. Strava je řešena formou polopenze.
[47]

Cestovní kancelář CK Mundo z Hradce Králové nabízí cyklozájezd s názvem Zakarpatská Ukrajina na kole. Jedná se o 10denní zájezd v termínu 5. 8. -14. 8. 2016. V ceně pobytu je zahrnuto ubytování ve stanech, penzionu nebo hotelu. V hotelu je stravování formou polopenze, v penzionu jen snídaně a pobyt ve stanech je bez stravy. V Užhorodu se zájezd zdrží první den programu a navštíví hrad, skanzen, synagogu, řecko-katolickou katedrálu historické centrum kolem řeky Už. Tento zájezd nevytvořila CK Mundo, ale pořádá ho jiná partnerská kancelář.

[48]

CA SUBCARPATIA nabízí 2 zájezdy do bývalé Podkarpatské Rusi – jeden do střední oblasti a druhý do východní oblasti. Pro střední oblast se zájezd bude konat 2. 7. – 10. 7. 2016 a 20. 8. – 28. 8. 2016. V ceně zájezdu je zahrnuta polopenze. V Užhorodu je na programu snídaně, prohlídka centra a Řecko-katolického chrámu včetně mše. Zájezd do východní oblasti se liší, ale program v Užhorodu zůstává stejný. Vedoucí této brněnské cestovní agentury na závěr upozorňuje, že východní události tento zájezd nemohou nijak negativně ovlivnit.

[49]

Zajímavým zájezdem je UNESCO památky Západní Ukrajiny a Východního Slovenska. Pořádá ho cestovní kancelář TRAVEL 2002. V tomto zájezdu je pobyt v Užhorodě zaměřen především na československou historii. Program ve městě je následující:

1. návštěva krajanského spolku T. G. Masaryka
2. čtvrť Malé Galago, která je plná budov postavených Československem ve 20. a 30. letech minulého století
3. Řecko-katolická katedrála
4. v individuálním volnu možnost navštívit skanzen nebo hrad

Tentýž den se ještě koná výlet do Mukačeva, po návratu z něho následuje procházka Užhorodem a poté je zajištěna pro zájemce večeře v typické vinárně. Tento zájezd trvá 6 dní v termínu 20. 8. – 25. 8. 2016. Tento zájezd hodnotím ze svého pohledu jako nejzajímavější. Poukazuje totiž uceleně na provázanost české, slovenské a podkarpatské historie.

[50]

Obecně je většina zájezdů do Zakarpatské oblasti realizována především v horách. Téměř v každém zájezdu se navštíví také Mukačevo a Koločava. Tato místa jsou i z mé zkušenosti velmi zajímavá, nicméně Užhorod je ve většině zájezdů velmi podceňován. Pokud se ho cestovní kancelář rozhodne zahrnout do své cesty, jedná se většinou o stereotypní program v podobě hradu, skanzenu a Řecko-katolického chrámu. Jak jsem již výše zhodnotila v primární nabídce, Užhorod by mohl turistům nabízet mnohem více než to. Bylo by vhodné se zaměřit ve svých zájezdech nejvíce na atraktivitu, které mají historickou spojitost s Československem. Mnoho Čechů by tato historie zajímala a minimálně by byli potěšeni místními obyvateli, s jakou pýchou o té době hovoří. Velmi kladně hodnotím v předchozím zájezdu také večerní program ve vinárně. Tímto způsobem lze dosáhnout poznání kultury a nikoliv pouze „obcházení“ památek.

5. SWOT analýza Užhorodu jako cílové turistické destinace

SWOT analýza pomáhá určit silné (strengths) a slabé stránky (weaknesses), příležitosti (opportunities) a hrozby (threats) podniku, v mém případě destinace. Je důležitým zdrojem pro formulování strategie. Silné a slabé stránky vychází z vnitřních analýz a příležitosti a hrozby z vnějších okolností. Strategie by měla obsahovat eliminaci hrozeb a potlačení slabých stránek a využití silných stránek a příležitostí.

(Keřkovský - Vykypl, 2002)

Tuto analýzu jsem vypracovala z informací vyplývajících z kapitol 2.2 Primární nabídka, 2.3 Sekundární nabídka, 3.2 Vyjádření turisty a 3.3 Vyjádření místních obyvatel. Vybrala jsem několik silných a slabých stránek města a jeho příležitostí a hrozeb, které jsou podle mého názoru pro rozvoj cestovního ruchu zásadní. Cílem této analýzy je zhodnocení každé silné nebo slabé stránky, příležitosti i hrozby a případně nalezení jejich možného využití nebo možnosti eliminace.

5.1 Silné stránky

Tabulka 3 - Silné stránky Užhorodu, vlastní zpracování

+ kulturně-historický potenciál
+ přátelské obyvatelstvo
+ výchova odborníků mnoha oborů (UŽNU)
+ specifická kuchyně
+ pořádání kulturních akcí
+ společná historie s Českou republikou

Užhorod disponuje větším množstvím kulturních památek. Láká na církevní stavby jako je dnešní budova Filharmonie, Řecko-katolická katedrála a Pravoslavný kostel Cyrila a Metoděje nebo na ostatní stavby jako Horjanská rotunda, Užhorodský hrad a další. Pro českého turistu je největší lákadlo jakákoliv atrakce s motivem doby První československé republiky. Patří mezi ně například pomník T. G. Masaryka, česká čtvrť nebo i lipová alej, která v té době byla vysazena. V tomto duchu by měla být na českého turistu zaměřena i propagace.

Turisté, kteří město navštívili, i samotní místní obyvatelé tvrdí, že obyvatelstvo je zde velmi přátelské, srdečné a otevřené. Z vlastní zkušenosti mohou říci, že jejich chování bylo velmi přívětivé a starostlivé. Vždy se o nás perfektně postarali a pomohli nám ve všem, co bylo potřeba. Tuto povahu je potřeba opravdu zažít, v České republice takováto vstřícnost není úplně běžná. Je to jedna z věcí, kterou považují za důležitou zažít při poznávání této oblasti.

Užhorodská národní univerzita je jedna z nejvýznamnějších vysokých škol v Zakarpatské oblasti. Vychovává odborníky mnoha oborů. Mimo jiné tam lze studovat také cestovní ruch. Tito odborníci by se po ukončení studia mohli zasadit o rozkvět této oblasti. Univerzita již započala spolupráci s několika vysokými školami. Jednou z nich je právě Vysoká škola polytechnická v Jihlavě. Na společných workshopech se týmy obou zemí zabývají konkrétními tématy. Podle mého názoru mnoho absolventů Užhorodské národní univerzity by se mohlo stát špičkovými průvodci nebo manažery destinace. Pokud by se tito odborníci v managementu destinace angažovali, byl by rozvoj města snazší.

V Užhorodu se koná mnoho akcí a festivalů. Mnoho z nich má bohužel pouze jednorázový charakter. Tyto akce mohou být velkým lákadlem pro turisty, kteří by měli motivaci navštívit Užhorod právě v době, kdy může nabídnout další atrakci v podobě nějaké akce. Konají se tam například festivaly automobilů, motocyklů, gastronomie, vína apod. Pro vystavovatele psů je Užhorod pověstný výstavami krátkosrstých ohařů, belgických a australských ovčáků. Pro českého turistu je ale velmi obtížné se o nějaké kulturní akci v Užhorodu dozvědět.

Mnoho turistů navštěvuje nová místa právě kvůli gastronomii. I Ukrajina má své specifické pokrmy, které se mohou plošně lišit podle oblasti. Lze je ochutnat v mnoha místních podnicích. Zámecká restaurace nebo restaurace Hospoda nabízí přímo typické Zakarpatské pokrmy. Pokud by český turista chtěl naopak držet svých tradičních pokrmů, může navštívit restauraci U Švejka vzdálené 5 km od Užhorodu ve vesnici Strypa. Dokonce turista může navštívit Dny české kultury a gastronomie.

5.2 Slabé stránky

Tabulka 4 - Slabé stránky Užhorodu, vlastní zpracování

– slabá materiálně-technická základna
– nedostatečná snaha orgánů a obyvatel o rozvoj
– špatná dopravní dostupnost
– špatný stav některých městských částí
– špatná dostupnost informací pro české turisty

Ubytovacích a stravovacích zařízení najdeme v Užhorodu mnoho. Liší se cenami, kvalitou, lokalitou apod. Každý turista, ať už běžný nebo náročnější si může vybrat ubytování a stravování podle svých požadavků. Větším problémem je všeobecná infrastruktura. Z České republiky jsme zvyklí na velké množství obchodů a různých služeb. V Užhorodu jsou zastoupeny snad všechny druhy služeb, bohužel ale ne vždy v kvalitě, na kterou jsme zvyklí. Pokud si objednáme taxi službu, pravděpodobně pro nás přijede starší vozidlo. Velkým problémem je parkování, které takřka není možné jinde než v obchodním domě nebo na soukromém parkovišti u ubytovacího zařízení. Velký problém je také zdravotnictví, které ve většině oborů není ve stejné kvalitě jako u nás, ale horší. Průvodci ale naopak doporučují nechat si v Užhorodu vyhotovit kontaktní čočky, brýle nebo umělý chrup, což tam vychází

cenově mnohem lépe a kvalita je prý stejná jako jsme zvyklí. Lékáren oproti tomu najdeme ve městě mnoho a kvalitních.

Nedostatečná snaha orgánů a obyvatel o rozvoj v poslední době pravděpodobně pramení v ekonomické krizi. Vyskytují se jiné problémy, které se jeví jako důležitější než cestovní ruch. Na druhé straně pokud by se aktivity místních orgánů na cestovní ruch zaměřily, pomohly by tím ekonomice vrátit její přirozený cyklus a zlepšila by se tím i životní úroveň obyvatelstva. Z výzkumu jsem se mimo jiné dozvěděla, že místní obyvatelé by rozvoj cestovního ruchu přivítali, ale jsou příliš zaneprázdněni vlastní obživou, než aby o tom mohli více přemýšlet nebo se dokonce angažovat.

Spoustu turistů také bezesporu odrazuje stav některých částí a silnic. Některé části jsou velmi špinavé, zchátralé a plné potulných psů. Silnice jsou v havarijních stavech a peníze na nové stále nejsou. Za takovéto situace není lehké zapůsobit na turistu pozitivně.

Za další problém považuji, že je velmi náročné najít jakékoliv informace o Užhorodu. Existuje několik webových a Facebookových stránek, které se tímto tématem zabývají. Obsahují ale pouze strohé informace. Není problém vyhledat ubytování nebo atraktivitu cestovního ruchu, horší to je ale například se zdravotnictvím, policií nebo dopravní infrastrukturou. Tyto informace jsou ale pro turisty také důležité.

5.3 Příležitosti

Tabulka 5 - Příležitosti Užhorodu, vlastní zpracování

+ dotace získané od tamní vlády, případně možná finanční výpomoc od EU
+ partnerství s městem nebo organizací
+ zvýšení zájmu obyvatel a ochota orgánů
+ zkvalitnění čistoty prostředí
+ nové podniky, které zajistí pracovní místa
+ zlepšení daňové výtěžnosti
+ získání nové zdrojové země pro CR

Dotace a finanční výpomoci od různých orgánů a institucí by bylo pro Užhorod velkou příležitostí pro rozvoj. Skutečnost je ale taková, že obecně na Ukrajině mohou cestovní ruch rozvíjet především podnikatelé a to za pomoci pouze vlastních peněz. Neexistují tam žádné nadace, neziskové organizace apod. Těžko bychom hledali také destinační managementy oblastí. Z hlediska firem není běžné dávat sponzorské dary, ukrajinský trh k tomu ještě není připraven. Z toho vyplývá, že ze soukromého a neziskového sektoru v podstatě není možné získat prostředky pro rozvoj s výjimkou samostatných aktivit podnikatelů. Dotace od vládních orgánů také nejsou aktuální. Už z odpovědí v mém výzkumu je patrné, že stát se ocitl v ekonomické krizi, při které je nutné finanční prostředky používat jiným způsobem. Mnoho financí stojí také válečný konflikt. Vláda se finančně v současné době zaměřuje právě na tyto dvě priority. Na dotace z Evropské unie by Užhorod mohl dosáhnout pouze v případě, že by Ukrajina vstoupila do Evropské unie nebo jí byla udělena výjimka.

Z mého pohledu se jeví jako nejreálnější získání partnerství s městem, obcí nebo třeba i organizací. Partnerství s organizací by mohlo být jednostranné nebo i oboustranné. Organizace může finančně podporovat město nebo zajistit obyvatelům pracovní místa. Město naopak může propagovat organizaci a poskytovat pracovní sílu. Toto spojení by nejlépe fungovalo v případě zahraničního podniku, který by zároveň mohl v zahraničí Užhorod zviditelnit. Reálnější variantou je partnerství s městem. Užhorod má partnerská města v Maďarsku (Békéscsaba, Nyíregyháza), Rusku (Moskva, Orjol), USA (Corvallis, stát Oregon), Německu (Darmstadt), Polsku (Krosno, Jaroslaw), na Slovensku (Košice) a v České republice (Česká Lípa a Jihlava). V rámci partnerství s Jihlavou docházelo například v Užhorodu ke Dnům české kultury a gastronomie. Spolupracují i spolu i jejich vysoké školy – Vysoká škola polytechnická v Jihlavě s Užhorodskou národní univerzitou. V takových partnerstvích dochází k finančním výpomocem i vzájemné propagaci. Užhorod má podle mého názoru ale dostatek partnerských měst, měl by spíše zapracovat na prohloubení vztahů s některými z nich.

[28]

Příležitostí pro Užhorod by bylo také zvýšení zájmu místních orgánů a obyvatel o rozvoj. Z výzkumu vyplývá, že na uvažování o zlepšení možností cestovního ruchu nemají obyvatelé ani orgány čas. Místní obyvatelstvo je příliš zaneprázdněno vlastní obživou a tamní orgány řeší nejčastěji ekonomické problémy. Rozvoj cestovního ruchu by však dokázal ekonomice pomoci. Bohužel by tomu ale předcházelo mnoho příprav a investic. Výsledkem by však byl

přiliv zahraničního kapitálu a nová pracovní místa. Místní obyvatelé by se na Doxeyho iritační škále zatím pohybovali pravděpodobně na pomezí euforie – apatie. K českým turistům jsou zatím ale podle mého mínění poměrně euforičtí.

Některé části Užhorodu, především ty, ve kterých nejsou žádné turistické atraktivity a žijí tam především sociálně slabší Ukrajinci, jsou často ve špatných stavech. Někteří turisté popisují ulice plné špíny, odpadků a potulných psů. Příležitostí pro město by bylo odstranění těchto nedostatků. Špatný technický stav budov by potřeboval velké investice, ale čistota v ulicích je možná vyřešit několika způsoby. Zvýšení ostrahy míst pomocí policie a čištění měst nezaměstnanými občany. Bohužel každý takovýto nápad je stále nákladný a vzhledem k nedokonalému systému výběru daní na Ukrajině není možné získat na takové akce finanční prostředky. S tímto problémem se potýká mnoho velkých měst a nikdo tento problém nedokázal zcela vyřešit. Prvním krokem by ale mělo být přinejmenším tyto nedostatky skrýt před turisty.

Příležitostí by také mohlo být, pokud by se o město zajímal větší investor. Dokázal by zajistit pracovní místa místním obyvatelům a tím i zlepšit jejich životní úroveň. Pokud by se jednalo o moderní podnik v cestovním ruchu, mohl by svou nabídkou přilákat turisty. Pokud by se jednalo o ukrajinského investora, čeští turisté by velmi ocenili i nižší ceny za kvalitu, na kterou jsou zvyklí z jiných států. Mohlo by to tedy být jedním z motivů, jak českého turistu přimět k cestě do Užhorodu.

Další dva body – daňová výtěžnost a nová zdrojová země – se mohou vztahovat na celou Ukrajinu. Zlepšení daňového systému by bylo obrovským přínosem do státního rozpočtu. Čím více finančních prostředků by bylo v rozpočtu, tím více se jich dá také čerpat například pro účely rozvoje cestovního ruchu. Získáním nové zdrojové země myslím především Českou republiku. Obecně však příliv turistů přinese zahraniční kapitál pro místní podnikatele. Pokud by se Češi zbavili všech předsudků ohledně tamního života i bezpečnosti, mohla by se Česká republika stát jednou z hlavních zdrojových zemí pro Zakarpatskou oblast. Tito turisté by jezdili za poznáváním bývalé části Československa, horskou turistikou nebo i levnými nákupy. Užhorod láká svou moderností, spojitostí s Československem a právě i nákupy. Někteří průvodci dokonce tvrdí, že v Zakarpatské oblasti a obzvláště v Užhorodu je tradiční ukrajinská vodka ještě levnější než ve zbytku země, a to i ta kvalitní.

5.4 Hrozby

Tabulka 6 - Hrozby Užhorodu, vlastní zpracování

– kriminalita v noci
– vyostření konfliktu s Ruskem
– nekonkurenceschopnost místních podniků
– zvyšování nezaměstnanosti
– pokles měny

Noční kriminalita je problémem mnoha velkých měst. Při velkém počtu obyvatel je složité a takřka nemožné tomu zabránit nebo předejít. Pro zlepšení situace by bylo vhodné posílat policii preventivně do terénu. Díky špatnému stavu státního rozpočtu je to v současné době ale nemyslitelné řešení. Pro turisty je proto vhodné, nepohybovat se v noci nikde sami a nechodit do problémových čtvrtí. Pokud by se situace mohutně rozšířila i do turistických oblastí, mohlo by to cestovní ruch narušit.

Konflikt s Ruskem je pro cestovní ruch reálnou hrozbou. Nyní se situace poměrně ustálila. Když ale konflikt vypukl, Ukrajina byla takřka odstřižena od cestovního ruchu. Většina turistů volí ke své návštěvě destinace, které jsou bezpečné. Z počátku konfliktu se ale nedalo předvídat, jestli návštěva jakékoliv části Ukrajiny je bezpečná. Pokud by se konflikt znovu výrazně vyostřil, mohlo by to znovu eliminovat cestovní ruch. Nejistotu bezpečnosti považuje většina turistů okamžitě jako známku hrozby, přitom možná jenom není k dispozici dostatek informací.

Pro příznivější rozvoj destinace by měly sloužit místní cestovní kanceláře a ostatní služby cestovního ruchu. Velmi často se ale stává, že díky příhraniční poloze místní obyvatelé využívají služeb na Slovensku, Maďarsku nebo Polsku. Tímto způsobem ale vyváží kapitál do zahraničí. Místní obyvatelé by měli mít zájem, aby bylo využíváno místních služeb. Tato zásada se může vrátit v podobě rostoucí životní úrovně. Zodpovědný turista by proto měl využívat služeb produkováných místním obyvatelstvem. Problémem ale je, že některé místní podniky nedosahují úrovně, která je v Evropě běžná. Pokud by se naopak úroveň evropských podniků ještě zlepšila nebo by snížili ceny, poklesla by konkurenceschopnost užhorodských podniků a v krajním případě by mohlo dojít i k jejich krachu. Cestovní ruch by mohl i přesto

vzkvétat v rukách zahraničních investorů, pro místní obyvatele by však tato situace byla velmi nevýhodná a mohla by je dokonce odstavit na okraj města i společnosti.

Velké zvyšování nezaměstnanosti s sebou nese mnoho obecných negativních důsledků – zvýšení kriminality, zdravotních problémů a ovlivní i cestovní ruch. Často se také stává, že takoví lidé končí na okraji společnosti ve čtvrtích, které lze považovat až za ghetta, která by se s přílivem nezaměstnaných dramaticky rozšiřovala. Destinace, ve které by převládala nečistota, kriminalita a zanedbaní lidé i objekty, by už pro turistu nebyla zajímavá, nýbrž odpudivá.

Pokles měnového kurzu můžeme považovat za hrozbu spíše pro místní obyvatele. Pokud by znovu poklesla cena ukrajinské hřivny, platební schopnost místních obyvatel by se snížila, a tím by byla ohrožena i řada místních podnikatelů. Mohla by opět nastat situace, kdy místní podniky zkrachují a budou nahrazeny zahraničními investory, pro které naopak tato příležitost bude velmi výhodná. Opět by tím mohlo dojít až k poklesu životní úrovně místního obyvatelstva, která ale také může ovlivnit rozvoj cestovního ruchu.

6. Návrhy na propagaci

Propagace nebo také marketingová komunikace je forma seznamování veřejnosti se svou činností (výrobky nebo službami). Tento proces ale musí být správně formulovaný a realizovaný. Složky komunikace (tzv. komunikační mix) je tvořen individuální a masovou komunikací. Prvky individuální komunikace jsou osobní a přímá komunikace a prvky masové komunikace jsou podpora prodeje, reklama, Public Relations a Product Placement. Ne všechny tyto prvky jsou dobře aplikovatelné na propagaci destinace.

Osobní komunikace, tedy komunikace založená na jednání tváří v tvář není v tomto případě v podstatě vůbec reálná. Není možné, aby destinační management jednal s každým turistou jednotlivě. Tuto funkci mohou ale zastat zástupci cestovních kanceláří, kteří s klienty mohou jednat osobně. Výhodou této formy je, že klient může okamžitě vznést své dotazy a cestovní kancelář může na místě uzavřít obchod.

Přímá komunikace je způsob, při kterém klient obdrží propagační materiály. Většinou se jedná o poštovní zaslání katalogu nebo e-mailový newsletter. Tento způsob už vzhledem k jeho rozšířenosti přestává být účinný, neboť lidé už jsou přehlceni všemi nabídkami.

Podporou prodeje jsou myšleny činnosti podniku vedoucí k ovlivnění nákupního chování spotřebitele. Může být cílena na konečného spotřebitele nebo na organizace. K podněcování spotřebitelů ke koupi se využívají například vzorky, kupony, prémie, soutěže apod. Pro organizace se jedná většinou například o soutěže na prodej největšího počtu produktů. Mohou být motivováni také třeba účastí na výstavách nebo různých školeních.

Reklama je jedním z nejdůležitějších nástrojů propagace. Je nutné ale nejdříve formulovat cílovou skupinu reklamy jaký druh reklamy využít nebo jaké médium zvolit.

Důležitým prvkem je také Public Relations, což znamená veškeré vztahy a komunikace podniku a veřejnosti. Jeho účelem je především vytvořit si dobrou image pro veřejnost. Tento obraz si ale zákazníci utváří i bez ohledu na snahy podniku. Nástroje, které napomáhají tohoto dosáhnout, jsou tiskové konference, články v médiích, redakční návštěvy nebo také sponzoring.

Další formou propagace je takzvaný Product Placement. Jedná se o umístění výrobku, v tomto případě spíše destinace do filmu nebo videoklipu. Je to placená, avšak velmi účinná forma propagace.

(Křesťan, 2008)

6. 1. Propagace Užhorodu v České republice

Náhodně objevit Užhorod například na internetu je pro českého turistu takřka nemožné. Neexistují žádné webové stránky, které by turisty mohly přilákat do Užhorodu. I samotné webové stránky města (uzhgorod.net.ua) jsou vedeny pouze v ukrajinštině bez nároku na jakoukoliv variantu překladu.

Propagaci Užhorodu v České republice tedy zastávají pouze místní cestovní kanceláře a některá města. Cestovní kanceláře nabízí zájezdy, ve kterých je Užhorod jedním z bodů

programu. Těchto zájezdů je poměrně velké množství, obsahem se však velmi podobají. Velkou službu v tomto ohledu Užhorodu prokazují česká partnerská města Česká Lípa a Jihlava, která se o dění ve městě zajímají a snaží se mu pomáhat nejen v rozvoji cestovního ruchu. Jedním z příkladů jsou například Dny české kultury v Užhorodu nebo účast na Mezinárodním filmovém festivalu. Tyto události se konaly v Užhorodu, ale v Jihlavě se o nich zveřejňovaly zprávy, které mohly dostat Užhorod do povědomí místních obyvatel. K propagaci přispívá také spolupráce Vysoké školy polytechnické v Jihlavě a Užhorodské národní univerzity.

Nenápadnou, ale důležitou roli hraje v propagaci Užhorodu také pan Petr, který spravuje webové stránky uzhorod.info, některé facebookové odkazy a další. Je to Čech žijící v Užhorodu, který se snaží ukázat turistům to nejlepší z města i okolí. Předkládá turistům důležité informace, které by pro ně jinak byly těžko dostupné. Využívá také fórum, ve kterém je možné se na mnoho věcí ohledně Užhorodu a Zakarpatské oblasti obecně zeptat. Kromě některých svých komerčních činností dělá všechny tyto aktivity pouze z lásky k oblasti a obětuje její propagaci mnoho času. I já jsem ve své práci velmi často využívala jeho informací a rad.

6. 2. Návrhy ke zlepšení

Ačkoli propagace Užhorodu není nijak výrazná v měřítku České republiky, myslím si, že problém není v nedokonalé propagaci, ale spíše v předsudcích Čechů. Mnoho potenciálních turistů trpí předsudky vůči Ukrajině kvůli tamnímu konfliktu a kvůli chování některých Ukrajinců cestujících za prací do České republiky. Také si velmi často myslí, že Ukrajina je velmi zaostalá a nezajímavá země. Jako nejlepší boj proti těmto předsudkům považuji především šíření osobních zkušeností od lidí, kteří tuto zemi navštívili. Mohly by také pomoci obdobné akce jako Ukrajinský večer, který se koncem loňského roku konal v Domu kultury v Jihlavě. Tato akce se snažila ukázat zvyky, pokrmy a další kulturní zvláštnosti Ukrajiny.

Na tuto akci mírně navazuje můj návrh na propagaci. Tuto akci bych rozšířila jako vícedenní záležitost a rozmístila ji do více míst například znovu v Jihlavě. Podobná akce by se samozřejmě měla konat v ideálním případě i v dalších větších městech a program se může po celý den opakovat. V Jihlavě na náměstí by například mohla probíhat taneční a pěvecká

vystoupení. V jiném stanovišti by byly k vidění tradiční dekorace, předvádění tradic nebo ochutnávky ukrajinské kuchyně. Ukrajinci jsou velmi přátelští a vstřícní lidé a po konzultaci se studentkou, která by byla ochotná se takovéto akce zúčastnit, se mi to opět potvrdilo. Nápadem byla velmi nadšená a věřím, že i další ukrajinští studenti by rádi hrdě představili prvky své kultury. V takto velkém měřítku by nápad musel být velmi dobře zorganizován a musel by být schválen městem. Pro zjednodušení by zatím stačilo, aby se tato akce uskutečnila na půdě školy například v rámci předmětu Animace v cestovním ruchu.

V tomto předmětu by skupina ukrajinských studentů uspořádala několik stanovišť uvnitř školy, na kterých by si ostatní studenti mohli vyzkoušet přípravy nebo ochutnávky tradičních ukrajinských pokrmů a degustace vín z místních vinařství. Na jiném by se mohli naučit nebo alespoň podívat na tradiční vyšívání. Na dalším stanovišti by probíhala prezentace města a jeho zajímavostí, nejlépe formou nejen poslouchání informací ale například i následného kvízu. V tělocvičně by probíhala výuka národních tanců, v jiné učebně zase poslech ukrajinské moderní i klasické hudby. Vhodné by bylo také připojit například znalostní soutěž o československé historii, kde by proti sobě soutěžili čeští a ukrajinští studenti. Během celé akce by probíhala volná diskuze s ukrajinskými studenty.

Někteří respondenti v dotazníkovém šetření měli různé nápady a představy v oblasti propagace jejich města. Mezi nejčastější a nejzajímavější nápady patřilo například konání festivalů a akcí ve městě, které by přilákali turisty. Velmi účinnou formou by bylo pozvat do města mezinárodně známou osobnost. Tato osoba by ale musela mít zájem, motivaci a následně ještě být z Užhorodu ohromena, aby ho mohla propagovat. Při placené formě propagace by toto nebylo vůbec možné, protože jak již bylo výše několikrát zmíněno, na propagaci v současnosti nejsou potřebné finanční prostředky k dispozici.

V současné době je trendem propagovat destinaci pomocí Product Placement. Stává se téměř novou formou cestovního ruchu navštěvovat místa, kde se natočil nějaký film nebo seriál. Ve světě už můžeme vidět výsledky takovéto propagace. Problém ale nastává v tom, že tato forma je závislá na vůli tvůrců a režisérů, jestli je město oslní. Většina světových tvůrců o něm pravděpodobně neví a prvním krokem by muselo být seznámit je s Užhorodem a poté uchvátit jeho atraktivitou a atmosférou.

7. Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zhodnocení předpokladů cestovního ruchu v Užhorodu, zjištění bezpečnostní situace v oblasti a případná formulace návrhů na zlepšení propagace města. Hodnocení předpokladů cestovního ruchu probíhalo podle členění na primární a sekundární nabídku cestovního ruchu a zhodnocení jejích faktorů. Dále jsem se zaměřila na formulaci bezpečnostní situace v Užhorodě. Tato formulace vznikala na základě informací Ministerstva zahraničních věcí, Generálního konzulátu ve Lvově a vyjádření turistů a místních obyvatel. Poté jsem zkoumala zájezdy cestovních kanceláří, které nabízí pobyty v Zakarpatské oblasti se zaměřením na Užhorod. Dalším krokem bylo provést SWOT analýzu Užhorodu jako cílové destinace pro české turisty. Na základě všech předchozích informací došlo k formulaci propagace pro Užhorod.

Došla jsem k závěru, že Užhorod je místo s vyhovujícím primárním potenciálem cestovního ruchu. Drobným problémem je sekundární potenciál. Různá zařízení pro turisty velmi často nedosahují dostatečné kvality a informace o zařízeních jsou pro českého turistu hůře dostupné. Město by ale mělo začít využívat jiných atraktivit. Například pro české turisty se více orientovat na společnou československou historii a přizpůsobit jí program. Jelikož se v okolí Užhorodu nachází minerální prameny, bylo by vhodné je zužitkovat v poznávacím nebo lázeňském cestovním ruchu.

Bezpečnost žádné destinace nelze s jistotou potvrdit. Užhorod má drobné problémy s noční kriminalitou, ale z vlastní zkušenosti mohu tvrdit, že jít večer po Užhorodu není o nic horší než třeba po Praze. Neměla jsem žádný špatný pocit. Co se týká ozbrojeného konfliktu na jihu a východě země, žádný z mnou zkoumaných zdrojů nepotvrdil, že by se toto nebezpečí mělo týkat i Zakarpatské oblasti nebo přímo Užhorodu.

Propagace Užhorodu v České republice není špatná. Užhorod zde má dvě partnerská města, se kterými rozvíjí spolupráci, a navíc se objevuje téměř v každém zájezdu. Podle mého názoru největším problémem tedy zůstávají předsudky vůči zemi jako takové, se kterými jsem se před svým odjezdem potýkala velmi často. Na jejich odstranění u svých známých dlouhodobě pracuji a měl by tak činit každý spokojený turista.

I se všemi chybami jsem si toto město velmi oblíbila a plánuji se tam v budoucnosti ještě vrátet. Atmosféru jako tamní je velmi zajímavé prožít. Turista pak prožije nejen krásnou dovolenou, ale také pocit hrdosti na svoji zemi a na to co dokázala.

Seznam internetových zdrojů

- [1] *uzhorod.info*/ [online]. [cit. 2015-07-02]. Dostupné z: <http://uzhorod.info/>
- [2] *Zakarpati.cz/uzhorod.php* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://zakarpati.cz/uzhorod.php>
Dostupné z: <http://zakarpati.cz/penize.php>
Dostupné z: <http://zakarpati.cz/zdravotnictvi.php>
- [3] *Město Česká Lípa* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.mucl.cz/cz/mesto/o-meste/partnerska-mesta/uzhorod/>
- [4] *Oblasťní rada Užhorod* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://zakarpat-rada.gov.ua/>
Dostupné z: <http://zakarpat-rada.gov.ua/uzhhorod-vpyate-pryjmay-festyval-vyna-zakarpatske-bozhole-abo-molode-vyno-u-starovynnyh-pidvalah/?lang=cs>
- [5] *Dusekarpat.cz* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.dusekarpat.cz/ukrajina/uzhorod/>
Dostupné z: <http://www.dusekarpat.cz/ukrajina/zakarpati-hranice/>
- [6] *Weatheronline.cz*/ [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: http://www.weatheronline.cz/weather/maps/city?LANG=cz&PLZ=____&PLZN=____&WMO=33631&PAG=0&CONT=euro&LEVEL=160&ION=0006&LAND=UR&INFO=2&R=0&NOREGION=1
- [7] *Kraj Vysočina* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: https://www.kr-vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4061891
- [8] *Generace21.cz* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://generace21.cz/14715-zakarpatska-oblast-ceskou-ctvrt-najdete-i-na-ukrajine/>
- [9] *Radio.cz* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/krajane/na-zakarpatske-ukrajine-jsou-dodnes-stopky-toho-ze-patrila-po-dvacet-let-k-ceskoslovensku>
- [10] *Ukrajina-foto.estranky.cz*/ [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.ukrajina-foto.estranky.cz/clanky/uzhorod.html>
- [11] *Ukrajina.sk* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.ukrajina.sk/sk/ukrajina/kupele-a-rekreacne-zariadenia-na-zakarpatskej-ukrajine/miniaturne-sochy-v-uzhorode-zaujimavy-namet-na-malu-prechadzku/>

[12] *Užhorodská národní univerzita* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: http://www.uzhnu.edu.ua/en/cat/university-about_us

[13] *Klub T.G. Masaryka* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.klubtgm.cz/>

[14] *Hlavněspravy.sk* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.hlavnespravy.sk/video-v-uzhorode-sa-konal-motocyklový-festival-music-bike-ukraine-2015/650380>

[15] *Dokument-festival.com* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.dokument-festival.com/about.us/year-round-activities/ozveny/uzhorod/2015>

[16] *Vychodni-cechy.org* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.vychodni-cechy.org/cs/vystavy-a-veletrhy/256-uast-na-ukrajinskem-veletrhu-euro-karpathia-2013>

[17] *Booking.com* [online]. [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://www.booking.com/city/ua/uzhgorod.cs.html>

[18] *Uzhgorodcastle.com* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: http://uzhgorodcastle.com/?page_id=303

[19] *Travel-agencies.magazine-rest.in.ua* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.travel-agencies.magazine-rest.in.ua/en/ukraine/uzhgorod/>

[20] *Turystycni-marky.com.ua* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.turystycni-marky.com.ua/cz/prodejni-mista/turisticke-informacni-centrum-v-prodejne-skarby-zakarpattia-uzhorod-149.html>
Dostupné z: <http://www.turystycni-marky.com.ua/cz/znamky/synagoga-1904-uzhorod-92.html>

[21] *Hoteluzhgorod.com* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.hoteluzhgorod.com/english/conference.html#middle>

[22] *Foto.mapy.cz* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://foto.mapy.cz/9246-herna-na-trznici-v-Uzhorode>

[23] *Youtube.com* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=1iq5d-Q-KN4>

[24] *Dastor.com.ua* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://dastor.com.ua/sk/page/1/about.html>

[25] *Xn--zlatstrnky-y4a6g.cybo.com* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <https://xn--zlatstrnky-y4a6g.cybo.com/UA/u%C5%BEhorod/taxi/?p=1>

Dostupné z: <https://xn--zlat-strnky-r7a3h.cybo.com/UA/u%C5%BEhorod/autoservis/>

Dostupné z: <https://xn--zlat-strnky-r7a3h.cybo.com/UA/u%C5%BEhorod/banky/>

Dostupné z: <https://xn--zlat-strnky-r7a3h.cybo.com/UA/u%C5%BEhorod/restaurace/>

[26] *Uzhmed.com* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z:

<http://www.uzhmed.com/index.html>

[27] *Watsons.com.ua* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z:

<http://watsons.com.ua/ua/network/#7>

[28] *Uk.wikipedia.org* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z:

[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D1%80%D0%B0%D0%BC_%D0%A5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%A1%D0%BF%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8F_\(%D0%A3%D0%B6%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D1%80%D0%B0%D0%BC_%D0%A5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%A1%D0%BF%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8F_(%D0%A3%D0%B6%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4))

Cs.wikipedia.org [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/U%C5%BEhorod>

[29] *ČVÚT* [online]. [cit. 2016-04-07]. Dostupné z:

<http://lfgm.fsv.cvut.cz/data/geografie/sborn%C3%ADk2012/>

[30] PEŠEK, Otakar. OBYVATELÉ UKRAJINY A JEJICH ZPŮSOB ŽIVOTA – ZVYKY, KOMUNIKACE, ODLIŠNOSTI. *Studia Turistica* [online]. 2013 4(2): 97 [cit. 2016-04-04].

Dostupné z: <http://www.vspj.cz/tvurci-cinnost-a-projekty/casopisy-vspj/studia-turistica>

[31] *Kraj Vysočina* [online]. [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/dny-ceske-kultury-a-gastronomie-na-ukrajine/d-4051432>

[32] *Businessinfo.cz* [online]. [cit. 2016-04-07]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/online-nastroje/kalendar-akci/veletrh-zdravotnickeho-zarizeni-v-uzhorode-1795.html>

[33] *Česká národní banka* [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_ostatnich_men/kurzy.jsp?mesic=4&rok=2016

[34] *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/ukrajina/cestovani/index.html

Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/seznam_statu_jejichz_obcane_podlehaji/index.html

[35] *Novaposhta.ua*/ [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <https://novaposhta.ua/>

[36] *Ukrposhta.ua* [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://ukrposhta.ua/>

[37] *Google.com* [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z:

https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=zrLxiORld7D4.kCh2cVr_UhNs&hl=en_US

[38] *Idnes.cz* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.idnes.cz/>

Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/krize-na-ukrajine-0zl-/zahranicni.aspx?klic=64212>

Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/obama-telefonoval-s-putinem-dpu-/zahranicni.aspx?c=A150626_075844_zahranicni_bse

Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/komentar-votapek-krym-rusko-dg3-/zahranicni.aspx?c=A150819_084033_zahranicni_jw

[/zahranicni.aspx?c=A151007_133341_zahranicni_aba](http://zpravy.idnes.cz/ukrajina-separatiste-primeri-d2r-/zahranicni.aspx?c=A151007_133341_zahranicni_aba)

Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ukrajina-separatiste-primeri-d2r-/zahranicni.aspx?c=A151007_133341_zahranicni_aba

[39] *Regionews.ua*/ [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://regionews.ua/>

[40] *Unian.info* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:

<http://www.unian.info/politics/894210-association-agreement-of-ukraine-with-eu-to-be-signed-in-coming-days-merkel.html>

Dostupné z: <http://www.unian.info/politics/893819-russia-prepares-provocations-in-crimea-with-participation-of-people-disguised-in-outfit-of-ukrainian-soldiers-foreign-ministry.html>

[41] *Ceskatelevize.cz* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1042549-anexe-krymu-dokoncena-putinuv-podpis-zavrsil-ustavni-proceduru>

[42] *Neviditelnypes.lidovky.cz* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:

http://neviditelnypes.lidovky.cz/ukrajina-zapomenuta-valka-dcn-/p_zahranici.aspx?c=A150815_095135_p_zahranici_wag

[43] *Ukrstat.gov.ua* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

[44] *Uzhgorod.net.ua* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:

<http://uzhgorod.net.ua/news/91808>

- [45] *Cia.gov* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>
- [46] *Alpina.cz* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.alpina.cz/ukrajina/>
- [47] *Kudrna.cz* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:
<http://www.kudrna.cz/zajezd/podkarpatska-rus-jednodenni-tury.html>
- [48] *Mundo.cz* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:
<http://www.mundo.cz/cyklo/zakarpatska-ukrajina>
- [49] *Subcarpathia.cz* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:
<http://www.subcarpathia.cz/turistika/19-zajezdy-na-podkarpatskou-rus-2016>
- [50] *Hotel.invia.cz* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://hotel.invia.cz/ukrajina/-unesco-pamatky-zapadni-ukrajiny-a-vychodniho-slovenska/-unesco-pamatky-zapadni-ukrajiny-a-vychodniho-slovenska/tour-902971/?id=74161730>
- [51] *Poznani.cz* [online]. [cit. 2016-04-11]. Dostupné z:
<http://www.poznani.cz/ukrajina/putovani-po-karpatskych-poloninach-za-super-cenu-stan/>
- [52] *Karpatia.cz* [online]. [cit. 2016-04-07]. Dostupné z:
<http://www.karpatia.cz/old/list.php?o=10>
- [53] *Mapy.cz* [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z:
<https://mapy.cz/turisticka?x=23.3680171&y=48.1568242&z=8&source=lvl4&id=93&q=zakarpatsk%C3%A1%20ukrajina>
Dostupné z:
[:https://mapy.cz/turisticka?x=22.2991341&y=48.6193004&z=15&l=0&source=osmm&id=12](https://mapy.cz/turisticka?x=22.2991341&y=48.6193004&z=15&l=0&source=osmm&id=12)

Seznam knižních zdrojů

POP, Ivan. *Podkarpatská Rus*. 1. vyd. Praha: Libri, 2005. Stručná historie států. ISBN 80-727-7261-9.

LINDEROVÁ, Ivica. *Cestovní ruch: základy a právní úprava*. 1. vyd. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2013. ISBN 978-80-87035-82-5.

HAGUE, Paul N. *Průzkum trhu: příprava, výběr vhodných metod, provedení, interpretace získaných údajů*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 2003. Business books (Computer Press). ISBN 80-722-6917-8.

KEŘKOVSKÝ, Miloslav a Oldřich VYKYPĚL. *Strategické řízení: teorie pro praxi*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-717-9578-X.

KŘEŠŤAN, V. *Marketing*. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Studijní text pro kombinovanou formu studia. 1.vydání, 2008.

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Primární nabídka cestovního ruchu	18
Tabulka 2 - Sekundární nabídka cestovního ruchu	26
Tabulka 3 - Silné stránky Užhorodu, vlastní zpracování	51
Tabulka 4 - Slabé stránky Užhorodu, vlastní zpracování.....	52
Tabulka 5 - Příležitosti Užhorodu, vlastní zpracování	53
Tabulka 6 - Hrozby Užhorodu, vlastní zpracování	56

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Vývoj celkových příjezdů na Ukrajinu	45
Obrázek 2 - Vývoj příjezdů českých turistů na Ukrajinu	45
Obrázek 3 - Seznam cestovních kanceláří v Užhorodě.....	72
Obrázek 4 - Turistická mapa Zakarpatské oblasti	74
Obrázek 5 - Mapa centra Užhorodu	75
Obrázek 6 - Pohled přes řeku Už do centra, vlastní fotografie	76
Obrázek 7 - Socha Švejka, vlastní fotografie	76
Obrázek 8 - Socha T. G. Masaryka, vlastní fotografie.....	77
Obrázek 9 - Panorama club, vlastní fotografie.....	77

Přílohy

Seznam ubytovacích zařízení v Užhorodě:

Název UZ	Adresa	Webová adresa
Argo	Kapushanskaya 50/1	http://www.argo-hotel.com.ua/
Atlant	Pl. Koryatovicha 27	http://www.atlant-hotel.com/
City Hostel Panorama	Lva Tolstogo Street 5	http://cityhostel.in.ua/
Duet	Ak. královna 17	http://www.hotel-duet.com/
Edward	Bachynskoho 22	http://www.eduard.com.ua
Garden House	Verkhovyns'ka 36	http://www.hotel-gh.com/
Horizont	Sobranetska 20	neuvedena
Hotel Evropa	Verkhovyns'ka 3	http://www.europa.uzhgorod.ua
Hotel Mala Praha	Bachynskogo Street 68	neuvedena
Intourist - Zakarpatí	Náměstí Cyrila a Metoděje 5	http://www.intur-zak.com
Koruna	Divadelní náměstí 8	neuvedena
Mitvas	Komuna S. 3	neuvedena
Nautilus	Tomchaniya 6	neuvedena
Návštěva	Sobranecka (Pobornicka) 150	neuvedena
Old Continental	pl. Š.Petefi 4	http://www.hotel-oldcontinent.com
Penzion Adonis	Slavyanskaya Street 17	neuvedena
Poutník	Sobornetskaya 212	neuvedena
Přátelství	Vysoká 12	neuvedena
Sherwood	neuvedena	http://www.motelsherwood.com/
Smaragd	Malokayanaya 10	http://www.izumrud.info/
Sport	Glentsa (Prospilkova) 4	neuvedena
Svitanok	Košice 30	http://www.tok-svitanok.uzhgorod.ua/
Užhorod	náměstí Bogdan Khmelnytsky 2	http://www.hoteluzhgorod.com

[17], [52]

Seznam pohostinských zařízení:

Název PZ	Kategorie	Adresa
A Priori	Kavárna, hospoda, klub	Nábřeží Nezávislosti 1
Astika	Restaurace, kavárna	Ulice Korzo, 20
Cento Percento	Restaurace	8-ho Bereznaya Street, 25
Crazy Rocky	Restaurace	na Street, 2
Deci u Notáře	Krčma	ul. Gagarina 98
Detsa u Notaria	Restaurace	Haharina Street, 98
Dolce	Kavárna	Náměstí Svobody, 22
Guest House Tavern	Restaurace	Kapušanská ul. 101
Hospoda	Restaurace	ul. Vološina 40
Chilli Pizza	Restaurace	st. Koryatovicha, 21A
Irský pub Egan	Hospoda, pizzerie	Vološina 38
Lychee Appetite Café	Restaurace, kavárna	Mukačevská ul. 68
Mrs. Greenwich	Kavárna, restaurace	ul. Hruševského, 45
Nyam Nyam	Kavárna	Náměstí Svobody 35
Pub Churchill	Bar, hospoda	Lva Tolstého, 5
Restoran Fanfan	Restaurace	Ulice Korzo, 17
Stará dáma	Pivnice	Fedincja 52a
U Švejka	Restaurace	Obec Strypa
Zámecká restaurace	Restaurace	Kapitulna, 33

Zdroje: [10] [13] [18] [25]

Seznam cestovních kancelářů a agentur v Užhorodu:

Uzhgorod Travel agencies Travel agency Albion Lev Tolstoy, 10 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 61-26-13 albion@ukrpost.ua	Travel agency Camellia Tour Korzo, 11, оф. 7 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 63-08-63	Travel agency Laguna Zhupanatskaya pl. 5, оф. 1 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 23-37-90
	Travel agency Deluxe Comfort Koryatovicha, 5 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 63-02-71	Travel agency LARA Tour Zankovetska, 2a, оф. 11 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 67-15-61
	Travel agency Farvater Travel Korzo, 7/7 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 63-00-67	Travel agency Madagascar Swabian, 67a , Uzhgorod , Ukraine (0312) 22-15-15
	Travel agency holiday romance Elektrozavodskaya, 51 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 23-04-22	Travel agency Parus B. Khmelniitskogo, 21 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 44-45-46
	Travel agency Hot Tours Minayskaya, 8, оф. 3 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 67-34-67	Travel agency Putevka to travel liberty avenue, 61/63 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 67-36-63, 69-31-17
	Travel agency Intounst-Zakarpats Kirill and Metodija pl. 5 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 67-13-70, 67-31-43	Travel agency Sakura Travel Koryatovicha Square, 14-16 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 61-65-25
Travel agency Alliance-TL Koryatovicha, 15/2 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 61-45-81	Travel agency Karpats Tour Swabian, 3 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 67-36-99	Travel agency Sherpa Tour Geyda, 4 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 61-34-42
Travel agency Aquilon world Orthodox nab, 7/312 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 22-87-15, 61-46-97	Travel agency Karpatilend Mukachevo, 8/1a , Uzhgorod , Ukraine (0312) 44-03-40	Travel agency Sinbad the traveler Koryatovicha Square, 27 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 44-54-47
Travel agency Atlantis Tour Koryatovicha, 16, оф. 10 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 61-54-28	Travel agency Sodis-Karpaty Karmeliuk, 1 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 61-23-23, 61-92-33	
Travel agency Blues Travel Minayskaya, 28/26 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 67-12-12, 61-61-16	Travel agency Turfest Tolstoy, 31/6 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 67-25-30	
Travel agency Blues-travel Minayskaya, 26/28 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 61-61-16	Travel agency universe Swabian, 26 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 67-31-94	
Travel agency Busol voyage Vicoka, 8 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 61-66-47, 61-99-47	Travel agency Pelican Travel Voloshina, 18/3 , Uzhgorod , Ukraine (0312) 63-00-43	

Obrázek 3 - Seznam cestovních kancelářů v Užhorodě

[19]

Otázky pro výzkum:

Otázky pro turisty:

1. Kdy proběhla vaše návštěva Užhorodu? Byla to první návštěva? Pokud ne, jak často do destinace jezdíte a proč?
2. Doporučili byste svým známým cestu do Užhorodu? Proč ano nebo proč ne? Pokud ano, co byste jim doporučili navštívit nebo vyzkoušet? Proč by měl turista toto místo poznat?
3. Jak jste se připravovali na cestu?
4. Sledovali jste dění v destinaci před cestou i po návratu? Pokud ano, popište jak.
5. Měli jste v destinaci pocit, že nejste v bezpečí? Proč ano, proč ne?
6. Byli jste při návštěvě ve styku s místními obyvateli? Získali jste od nich informace o válečném konfliktu a bezpečnosti? Jaké?

Otázky pro místní obyvatele:

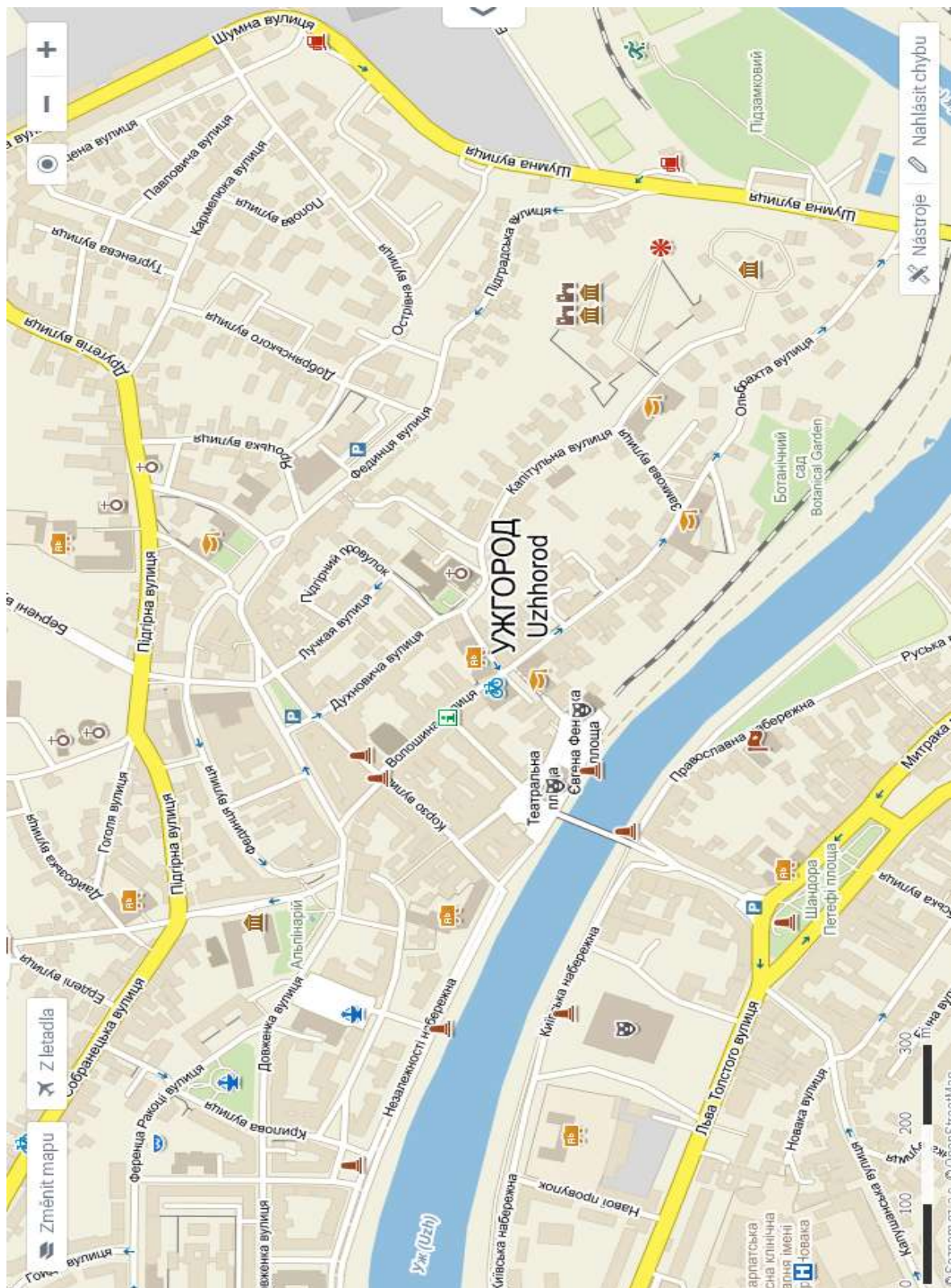
1. Sledujete dění v oblastech Ukrajiny, postižených válečným konfliktem? Jak ho vnímáte, jaký na něj máte názor?
2. Jakým způsobem to ovlivňuje Váš každodenní život?
3. Jaká je bezpečnostní situace v místě Vašeho bydliště? Myslíte si, že to tak vidí také zbytek Evropy?
4. Doporučili byste oblast Užhorod a jeho okolí k návštěvě pro turisty? Proč ano, proč ne? Pokud ano, proč by si měli vybrat zrovna tuto oblast?
5. Jak si myslíte, že je možné rozšířit příjezdový cestovní ruch? Mají o to vůbec místní obyvatelé podle Vás zájem?

Пřílohy – fotografie:

Obrázek 4 - Turistická mapa Zakarpatské oblasti

[53]

Obrazek 5 - Mapa centra Užhorodu

Obrázek 6 - Pohled přes řeku Uš do centra, vlastní fotografie

Obrázek 7 - Socha Švejka, vlastní fotografie

Obrázek 8 - Socha T. G. Masaryka, vlastní fotografie

Obrázek 9 - Panorama club, vlastní fotografie